

EU:s detaljstyrning versus Sveriges devis ”regler är till för att följas” – en kulturkrock

April 2014

Projektledare: Jan A Johansson

Expertrådgivare: Axel Barvaeus

www.ooiceurope.com

I samarbete med:

www.junilistan.se

Innehållsförteckning

Inledning	3
Del 1: "Flexibel som en svensk"	3
Personuppgiftslagen utifrån ett EU-direktiv - Sverige hade stora problem att tolka	3
Den fria rörligheten för varor – byråkratiska konsekvenser	10
Normer för handeln med frukt och grönsaker	11
Europastandarder – ej EU	12
"EU vill förbjuda lakritspipor"	12
Den fria rörligheten för tjänster – blir allt mer komplicerat	14
EU och hanteringen av livsmedel	15
Att byta buss mellan Stockholm och Norrtälje	17
Arbetstidsdirektivet – fördyrade omkostnader i vården	18
Surströmmingstillverkning	20
EU-regler stänger svenska rökerier	20
Borgvattnets getostmejeri och EU-koden för ostmärkning	21
Jakt på vilt	23
Natura 2000 – bevarande av olika naturmiljöer	26
Bad med EU-betyg	28
Det snälla Sverige som försöker vara till lags	32
Del 2. EU-institutionerna vill lägga sig i allt	35
Sverige skall se till "helheten"	36
Den svenske generaldirektören i EU-kommissionen petad av "politiska" skäl	36

The activities of the OEIC are financially supported by the European Parliament. The liability of any communication or publication by the OEIC, in any form and any medium rests with the OEIC. The European Parliament is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.

Inledning

Det finns två sjukdomsproblem i relationen EU-Sverige.

Det första problemet är att EU gärna vill reglera saker i detalj som rör den inre marknadens fyra fria rörligheter. Skrivbordsregleringarna från Bryssel passar inte alltid in i verkligheten. För länder där regler mer ses som riktmärken är det inga problem, då tillämpar man helt enkelt inte reglerna i praktiken, men för Sverige som har kulturen "regler är till för att följas" blir det problem när regler möter verklighet.

Den andra problemet är att EU-institutionerna i sin iver att skapa det goda Europa är överambitiösa och överkreativa i att skapa ständigt nya regleringar på nya områden och medlemsländerna klarar inte av att hålla emot. EU-institutionerna har utvecklats till en maskin som nu gasar på och kör på egen hand när det tidigare fram till ungefärligen Enhetsakten på 1980-talet var medlemsländerna som körde maskinen.

Vad är "myter" om EU och vad är sant? Vem skall hållas ansvarig när regler kolliderar mot verklighet? Är det EU som har skrivit konstiga regler eller är det svenska byråkrater som övertolkar reglerna?

I exemplen nedan, som när det gäller livsmedelshygienkrav, visas det på att reglerna är som de är, men givetvis, i Sverige är vi noga med att följa de reglerna. Ligger då felet på EU för de regler de skrivit eller på Sverige för att vi följer de regler som kolliderar med verkligheten?

EU-systemet har sina betalda anhängare som försvarar det oavsett, främst Sveriges EU-kommissionär och en del EU-parlamentariker, som snarare ser sig som ambassadörer för EU-institutionerna än som folkvalda representanter att bevaka EU-institutionerna å sina väljares vägnar.

Som alltid kan man använda sig av ett urval av fakta och trycka undan de fakta som inte gynnar den egna argumentationen. Det gäller till exempel debatten om livsmedelshygienkrav i samband med kyrkkaffe som återges nedan.

Del 1: "Flexibel som en svensk"

Svenskarnas mentalitet att "regler är till för att följas" skapade omedelbart efter EU-inträdet 1995 ett (ironiskt) talesätt i EU nämligen "Flexibel som en svensk". Devisen illustrerades med en man som utförde omöjlig kroppsgymnastik utifrån beskrivningen i en yogahandbok. Just detta att tillämpa EU-regler strikt ledde också till ett antal absurda händelser i Sverige. Många gånger är de svenska myndigheterna lojala i förhållande till fattade beslut och vågar inte tänja på reglerna Vi ska här ta några exempel.

Personuppgiftslagen utifrån ett EU-direktiv - Sverige hade stora problem att tolka

När man nu tittar i backspegeln blir en del problem Sverige brottades med 1999 om publiceringar på Internet absurda. Särskilt om man i januari 2014 jämför med Lexbase som

genom att de har köpt ett utgivningsbevis för 2.000 kronor kan lägga ut domar från tingsrätten på nätet.

Den nya personuppgiftslagen (PUL) som trädde i kraft 24 oktober 1999, till följd av EU:s dataskyddsdirektiv 95/46/EG, väckte blandade känslor. Olika experter hade olika uppfattningar om hur EU:s direktiv skulle tolkas.

Sedan 1973 är det förbjudet att överföra uppgifter som finns i personregister till utlandet. Genom Internet och med hjälp av sökmotorer har möjligheterna till att hämta och sprida personuppgifter ökat drastiskt. I fortsättningen skulle personuppgifter i löpande text värderas och skyddas på samma sätt som uppgifter i ett register. Med personuppgift menades allt som gjorde att en enskild person kunde identifieras, direkt eller indirekt. Personer fick inte nämnas vid namn på Internets webbsidor eller på e-postlistor utan vederbörandes tillstånd eftersom information på Internet hamnade utanför EU/EES-området. Med den nya personuppgiftslagen i kraft blev det förbjudet att publicera personuppgifter i löpande text på Internet med mindre än att personerna gett sitt "otvetydiga" samtycke. Undantag fanns för myndighetsutövning och när juridiska avtal skulle signeras. Brott mot lagen kunde straffas med två års fängelse. Lagen gällde inte om den stred mot grundlagen och inte heller om man kunde visa att publiceringen skedde med litterärt, konstnärligt eller journalistiskt syfte. Lagen gällde allt datoriserat bruk av personuppgifter och uppgifter i manuella register.

Syftet med lagen var att stärka den personliga integriteten. Men följden blev att alla som hade personnamn på hemsidor eller debattsidor på Internet hamnade i en juridisk gråzon. I princip skulle den som ansvarade för hemsidan ha tillstånd från varje person vars namn nämndes.

PUL var en följd av ett EU-direktiv. Men vad som skrivs i EU-direktivet har det rått olika uppfattningar om. Juristen Anders Björngreen, expert på IT-rätt och EU-rätt, granskade direktiven och sade att den nya svenska lagen feltolkade det. Enligt Björngreen gällde direktivet endast uppgifter som skulle ingå i ett personregister. Han jämförde de svenska, franska, tyska och engelska skrivningarna. Inget av de andra länderna har tolkat direktivet på det sätt som de svenska översättarna har gjort, enligt Björngreen.

Det då nytillträdde statsrådet Britta Lejon (S) lovade vid en frågestund i riksdagen med anledning av den nya lagen att ta kontakt med dåvarande EU-kommissionär Monti för att se om det gick att ändra EU:s politik i frågan. Dåvarande statsminister Göran Persson påpekade att alla EU-stater hade stött ett införlivande av detta direktiv. Om Sverige nu skulle avvika från detta kunde svenska medborgare söka sak med svenska staten som i sin tur kunde bli fälld i domstol. Statsministern bedömde det dock som svårt att övertyga andra EU-länder

om att en missbruksmodell av lagen var bättre, det vill säga att lagen bara skulle gälla missbruk av personuppgifter, inte i princip alla personuppgifter.

Fram till den 23 oktober 1998 var det bara Sverige, Grekland, Portugal och Storbritannien som hade ratificerat det nya EU-direktivet för skydd av personuppgifter. Men brittiska "Data protection act" var mer liberal än svenska PUL. Medan svenska PUL kort stadgade att namnpublicering var tillåten uteslutande för exempelvis journalistiska ändamål, stadgade brittiska PUL att "varje person" har rätt att publicera journalistiskt material. Därmed gav den brittiska lagen vanliga medborgare större frihet på Internet än den svenska - trots att båda byggde på samma EU-direktiv.

EU-kommissionären Mario Monti hotade i oktober 1998 de elva EU-länder som inte ratificerat EU-direktivet med att de skulle bli dragna inför EG-domstolen. I slutändan kunde det ge höga böter. Även de privatpersoner som drabbades av att ett EU-land inte följde den nya lagen hade rätt att gå till EG-domstolen för att få ekonomisk kompensation.

Debatten om PUL utvecklades vidare. Anne Matthias, vice chef på EU-kommissionens representation i Stockholm uttalade i DN 24 oktober 1998 att Sverige kunde ha tolkat EU:s dataskyddsdirektiv på tok för snävt. Hon sade citat "Direktivet är väldigt brett hållet och ger medlemsstaterna stor handlingsfrihet. Man måste verkligen undersöka om det är detta slags dataskydd som efterfrågas i direktivet. Jag har en känsla av att riksdagen har gått väldigt långt i sin lagstiftning. Frågan är om man hade behövt vara så sträng."

Men Göran Schäder, rättschef på justitiedepartementet, ansåg tvärtom att direktivet inte gav utrymme för andra lagtolkningar än de Sverige gjort. Lagen byggde på Datalagskommitténs förslag, som hade i uppdrag att försöka utnyttja kryphålen i direktivet på det sätt som bäst passade Sverige, sade han. I kommitténs uppdrag låg att lagen inte skulle vara bokstavstrogen och Schäder välkomnade en granskning av EU-kommissionen. Att direktivet skulle handla om personuppgifter i register - och inte alla slags uppgifter som det står i personuppgiftslagen såg Schäder som ett befängt påstående. Då skulle alla - förhandlarna i Bryssel, Datalagskommittén, lagrådet, regeringen och riksdagen - ha fel och det trodde inte Schäder. Han vidhöll att direktivet gällde alla behandlingar av personuppgifter i elektronisk form och i övrigt uppgifter i manuella register. Så olika kunde alltså uppgifterna från "experterna" vara om hur EU-direktivet skulle tolkas.

En annan konsekvens av PUL var att lagen förbjöd resultatlistor på Internet, såvida inte de berörda personerna själva gett klartecken till publicering. Svenska Friidrottsförbundet (SFIF) blev tvingade att se till att de tävlande i samma veva som de anmälde sig till en SFIF-sanktionerad tävling också godkände publicering av sitt namn och resultat på Internet. Även Riksidrottsförbundet skulle försöka se till att i fortsättningen skulle alla medlemmar i en

svensk idrottsförening via sitt medlemskap godkänna sin närvaro på nätet. SFIF gjorde i samband med PUL:s genomförande om sin hemsida på Internet till en "Internettidning".¹

Riksdagens konstitutionsutskott (KU) höll 9 december 1998 en utfrågning av experter om Sveriges införande av PUL. Enligt referat från utfrågningen var experterna eniga om att Sverige var tvingat att införa det EG-direktiv som förverkligades genom PUL. Det var inte en fråga om någon missuppfattning eller rentav felöversättning av direktivet. Statssekreterare Hans-Erik Holmqvist försäkrade att Sverige inte införlivade direktivet för att vara "bäst i klassen".

I Stockholms tingsrätt i slutet på mars 1999 var det första målet om namnpublicering på Internet uppe. Rätten skulle också avgöra om ett pressmeddelande kan jämföras med ett olagligt personregister. Den åtalade hade enligt åklagaren fört ett olagligt personregister genom att på Internet lista upp namn på olika styrelseledamöter. Den åtalade ingick i en förening som på sin hemsida under 1997 offentliggjort namnen på föreningens tre styrelseledamöter, däribland sig själv. Han hade också publicerat ett pressmeddelande från Näringsdepartementet med namn på olika personer. Dessutom hade den åtalade återgett artiklar om psykopater, tagna ur Aftonbladet och Illustrerad vetenskap. Därutöver hade den åtalade enligt åklagaren skapat en "elektronisk skampåle" där han hängt ut 70 namngivna personer.

Åklagaren ansåg att den åtalade insinuerade att personerna skulle vara psykiskt sjuka. En direktör som var mest påhoppad hade hösten 1997 anmält hemsidan till Datainspektionen. Bland annat för att den åtalade utpekade direktören och övriga som "ekonomiska brottslingar". Men direktören ville inte stämma den åtalade för förtal, utan bara för brott mot datalagen. På så sätt slapp direktören motbevisa den åtalades påståenden. I stället företrädde åklagaren direktörens sak. Åklagaren hade begärt ett utlåtande från DI. Där stod det att det fanns "En världsvid spridning av förklenande omdömen om en person", såsom att denne "totalt misslyckats med sina uppdrag". Detta var enligt DI:s mening ett sådant intrång i den personliga integriteten som lagstiftaren avser att skydda personer emot. DI pekar på att den åtalade inte hade tillstånd att sprida namn via datanätverk till utlandet. Uppgifterna "kan komma att användas för ADB-behandling i utlandet". Försvaret hävdade att målet var ett bevismål och att åklagaren därmed måste visa att uppgifterna databehandlats i exempelvis Chile eller Botswana.

I slutpläderingen i målet krävde åklagaren utdömande av höga böter för olovlig spridning av personuppgifter över hela jordklotet. Det hade skett inte bara på svenska, utan även på engelska. Försvaret ansåg däremot att den åtalade inte skulle dömas alls. Hemsidan var journalistisk i vid mening, ansåg försvaret, och om den åtalade skulle dömas så skulle det ske i ett förtalsmål. En fällande dom kunde få konsekvenser inte bara för alla hemsidor på Internet, utan också för yttrandefriheten i hela samhället, ansåg försvaret.

¹ Arbetet Nyheterna 20 januari 1999 "Friidrottarna går mot idiotregel" Mattias Balkander

Domen meddelades den 14 april 1999. Men då åtalet gällde tiden februari-oktober 1997 före PUL trädde i kraft gällde datalagen. Det ledde till att den åtalade dömdes för brott mot datalagen, inte PUL, till 12.500 kronor i böter. Den åtalade överklagade domen och en lång rättsprocess tog sin början. Ärendet behandlades sedan i Svea Hovrätt och därefter i Högsta domstolen.

Den 13 juni 2001 meddelades att Högsta domstolen (HD) ansåg att den åtalades hemsida är journalistisk - och inte omfattas av PUL. Domen gick därmed tvärtemot tidigare domar i Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt, som båda sade att brott begåtts mot datalagstiftningen. Likaså Datainspektionen och Riksåklagaren fick också bakläxa för att de hade tolkat PUL på ett felaktigt sätt.

Efter två års processande gav HD den åtalade rätt när de skrev i sin dom: "(Hemsidan) anses ligga väl inom ramen för ett journalistiskt ändamål att informera, utöva kritik och väcka debatt om samhällsfrågor av betydelse för allmänheten". HD betonar dock att det inte är domstolens sak att göra en kvalitetsbedömning av sidan och inte heller av sakuppgifterna. De kan i stället prövas i ett vanligt förtalsmål.

Däremot slog HD fast att offentliga personer som bankdirektörer och politiker måste tåla kritik i sin yrkesroll. Även om den framförs på privata hemsidor på nätet. HD anser att det varken strider mot PUL eller EU:s bakomliggande datadirektiv. HD hänvisar också till Europadomstolens praxis. Europadomstolen i Strasbourg har framhållit att yttrandefriheten innefattar även rätten att framföra sådan information och sådana åsikter och tankar som kränker, chockerar eller stör.

Domen ansågs få stor principiell betydelse för alla svenska hemsidor. Begreppet "journalistiska ändamål" skulle hädanefter tolkas mycket mera generöst än tidigare. Undantaget skulle inte bara gälla journalister och grundlagsskyddade medier, utan även vanliga medborgare som vill framföra kritik mot namngivna makthavare.

Den svenska regeringen beslöt sig våren 1999 för att skriva om PUL för att underlätta kommunikationen på Internet. Nya formuleringar som anknöt till EU:s dataskyddsdirektiv innebar att harmlösa personuppgifter skulle kunna föras utanför EU, det vill säga läggas ut på nätet, utan att personen ger sitt tillstånd. I det nya förslaget höll sig regeringen närmare EU-direktivets text som förbjuder överföring till länder som saknar en "adekvat skyddsnivå". Exakt vad det skulle innebära kunde inte minister Lejon svara på. Det berodde på vilka personuppgifter det gällde. Men länder som bedöms inte ha en "adekvat skyddsnivå" är länder i Afrika och Asien. Det innebär att myndigheterna fortfarande har stora möjligheter att ingripa då Internet når hela planeten.

Även med den nya lagtexten blir det gränsdragningsproblem. Den som ansvarar för personuppgifterna måste i varje enskilt fall ta ställning till om en publicering kan skada någons personliga integritet. Lagändringen blir ett första steg i förändringen av PUL, men fortfarande behövs ett nytt direktiv, sade minister Lejon.

Sommaren 1999 konstaterades att mer än hälften, nio av de 15 medlemsländerna följde inte den nya dataskyddslagen. Sverige tillsammans med fem andra länder slapp kritik. Ytterligare ett konstaterande som har en parallell till "Flexibel som en svensk"? Trots kritik mot direktivets skrivningar är Sverige inte sena att rätta sig efter det.²

EU-kommissionen uppgav i ett svar (fråga E-1686/00) till EU-parlamentariker Jonas Sjöstedt (V) den 18 juli 2000 att vid denna dags dato hade fem medlemsstater ännu ej vidtagit åtgärder på nationell nivå för att genomföra EU-direktivet (95/46/EG) om personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. EU-kommissionen hade inlett överträdelseförfaranden.

Så vitt EU-kommissionen hade sig bekant hade frågan om offentliggörande på Internet av personuppgifter hittills väckts endast i Sverige. Detta berodde enligt EU-kommissionen på att den första skrivningen av den svenska lag, som förbjöd överföring av personuppgifter till tredje land, var striktare avfattad än direktivet. Under tiden hade den svenska lagen ändrats i direktivets riktning, menade EU-kommissionen.

Men trots den nya PUL, som började gälla den 1 januari 2000, inträffade en rad märkliga rättsfall likafullt i Sverige under 2000. Den mest uppmärksammade domen är den där en konfirmandlärare dömdes till 4.000 kronor i böter för brott mot PUL. Under rättegången påpekade konfirmandlärarens advokat att PUL faktiskt hade mjukats upp vid årsskiftet 1999/2000. Men åklagaren kontrade med att det inte gäller för just "känsliga uppgifter som religion, politiska åsikter eller hälsa".

Den 7 juni 2000 dömde Eksjö tingsrätt konfirmandläraren Bodil Lindkvist till böter. Hon har med hjälp av automatisk databehandling upprättat hemsidor innehållande personuppgifter på Internet, enligt domen. Bodil Lindkvist hade nämligen gjort en egen kyrksida på nätet. Där presenterade hon sin församling i Alseda pastorat i Småland. På sidan omnämnde hon bland andra prästen Runo, kyrkorådsordföranden Iron och kyrkvaktmästaren Mariette. Men hon missade att först inhämta deras "otvetydiga samtycke". I domen heter det att "Vid sådant förhållande har Bodil Lindkvist även brutit mot PUL genom att till tredje land, det vill säga en stat som inte ingår i EU eller är ansluten till Europeiska samarbetet, föra över personuppgifter".

Kyrkorådsordförande Iron var aktiv socialdemokrat, vilket Bodil skriver på hemsidan. Därav den känsliga uppgiften om politiska åsikter. Därtill ansågs hon ha behandlat "känsliga personuppgifter". Hit hör uppgiften att kyrkvaktmästaren Mariette trillat ner från en stege. "De personuppgifter som Bodil Lindkvist behandlat beträffande Mariette som avser att Mariette skadat foten och varit halvt sjukskriven rör hälsa och är till sin art en känslig uppgift" anser tingsrätten.

² DN 2 augusti 1999 "Nio länder följer inte dataskyddslagen" Clas Barkman - Statstjänstemannen nummer 16/2000 22 december 2000 "Pastafest pest för Datainspektionen" Christoph Andersson

Kyrkvaktmästaren tyckte inte att uppgiften om henne varken var känslig eller kränkande. Men Mariette och andra församlingsmedarbetare hördes aldrig av tingsrätten, så rätten gjorde sin egen bedömning å deras vägnar.

I domen så skrivs "Enligt tingsrätten är integritetskränkningen med hänsyn till uppgifternas art sådan att överträdelserna inte kan bedömas som ringa."

Bodils advokat Sture Larsson ansåg att domen får konsekvenser för alla sportsidor på nätet. Man får inte längre skriva om olika idrottares skador som konsekvens av denna dom, menade han. Domen överklagades till Göta hovrätt.

Göta hovrätt skickade i slutet av februari 2001 en skrivelse till EU-domstolen i Luxemburg. Den svenska domstolen vill veta hur EU:s datadirektiv ska tolkas. De ville fastställa den närmare innebörden i direktivet inför det att de skulle göra ett ställningstagande i frågan om straffansvar för Bodil Lindqvist. Innebar omnämmandet av en person på en så kallad hemsida ett förfarande som faller under tillämpningsområdet för direktivet och utgjorde direktivet en begränsning för yttrandefriheten var ett par av de frågor som hovrätten ställde. I november 2003 fann EU-domstolen att tingsrätten gjort rätt som bötfällt Bodil Lindqvist och Glöta Hovrätt beslutade senare enligt det yttrandet.³

Alla turerna runt Sveriges hantering av PUL och EU-direktivet i botten är intressanta ur perspektivet att vi skall vara noga med att införliva direktiv på rätt sätt i lagen. Vi skall också tillämpa lagtexten till punkt och pricka och går i obanad terräng när vi gör det. Det leder till att vi skapar problem som andra EU-länder bara rycker på axlarna åt.

³ Källor vad gäller PUL-avsnittet: - GP 29 september 1998 "Personnamn skyddas på Internet" Pär Dusing - Arbetet Nyheterna 23 oktober 1998 "Feltolkning i nya datalagen - IT-rättsexpert anser att regeringen missuppfattat EU-direktiven" Dan Olsson/TT - DN 24 oktober 1998 "Svensk datalag för sträng" Monica Stjernström, Clas Barkman - Arbetet Nyheterna "EU hotar utvecklingen" Björn Sjö - DN 9 december 1998 "PUL tvingande EG-direktiv" TT - Statstjänstemannen Nr 4/99 "Personkritik på nätet bör vara "hyfsad"" Eva Spira samt "KU markerar mot personuppgiftslagen" - Statstjänstemannen Nr 5/99 "Upprensning på Internet åklagarens mål" Cristoph Andersson - SvD 11 juni 1999 "Personuppgiftslag ses över" Erik Sidenbladh - Statstjänstemannen Nr 7/99 "Kritiserad lag ändras - lite grann" Eva Spira - Aftonbladet 16 november 1999 "PUL mjukas upp från nyåret" TT - <http://www.pul.nu> - Statstjänstemannen nummer 7/2000 19 maj 2000 "Insyn - bara för journalister" Eva Spira - DN 7 juni 2000 "Konfirmandlärare dömd för brott mot PUL/Lagbrott skriva om skadad fot" Christoph Andersson - Statstjänstemannen nummer 9/2000 22 juni 2000 "Konfirmandlärare dömdes till böter" Christoph Andersson - Statstjänstemannen nummer 12/2000 6 oktober 2000 "Oklarheter kvar efter PUL-dom" Christoph Andersson - GP 21 oktober 2000 "Personuppgiftslag stryper offentlighetsprincip" Mats Eriksson/TT - DN 21 oktober 2000 "Offentlighetsprincipen i fara" Johanna Orre - DN 11 december 2000 "Nytt förslag till personuppgiftslag" Tove Nandorf - Dagens Industri 13 mars 2001 "Företagen pular in i det sista med ny lag om dataregister" Anna Dalqvist - Statstjänstemannen nummer 4/2001 16 mars 2001 "Göteborg tar hjälp av EUs domstol" Christoph Andersson - Sydsvenskan 8 juni 2001 "Kritik mot direktiv om personuppgifter" TT - DN 30 juli 2001 "Pul, en lag som förbryllar" Ola Wong - Flamman 23 augusti 2001 "Kommande Pul-omställningen skapar osäkerhet" Mattias Håkansson - Sydsvenskan 8 september 2001 "Nya PUL-lagen en luddig historia" Daniel Rydén - Aftonbladets hemsida 26 november 2001 "EU hindrar Sverige från att ändra datalag" Peter Wallberg, TT

Den fria rörligheten för varor – byråkratiska konsekvenser

När det gäller till exempel varor på den inre marknaden finns det direktiv för i princip alla varor som existerar.

Skodirektivet

Det finns till exempel i EU ett skodirektiv 94/11/EG av den 23 mars 1994 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar beträffande märkning av material som används i huvudbeståndsdelarna av skodon som saluförs i detaljistledet.

Olikheter när det gäller märkning av skodon mellan medlemsstaterna kan skapa handelshinder inom EU och därigenom motverka en väl fungerande inre marknad. Därför måste ett gemensamt system för märkning av skodon ges exakta definitioner inom EU. Så motiveras det i alla fall för att direktivet skall finnas.

I artikel 1 förtydligas att i detta direktiv avses med skodon alla produkter som är försedda med sula och som är utformade för att skydda eller täcka foten. Direktivet gör en noggrann analys av olika delar på skon och olika sorters skor. Bland annat skall märkningen lämna information om ovandelen, fodret och bindsulan samt slitsulan. Vad gäller skodon som avses är det allt från sandaler med en ovandel som endast består av lösa remmar eller band till högskaftade stövlar vilkas ovandel täcker benen upp till och med låren. Skodonen är sedan indelade i nio olika undergrupper.

Fritidsbåtsdirektivet

Det finns också ett fritidsbåtsdirektiv 94/25/EG från den 16 juni 1994 som handlar om säkerhetskraven på fritidsbåtar. Enligt direktivet riskerar skillnader i säkerhetskrav att skapa handelshinder och ojämna konkurrensvillkor på den inre marknaden. Direktivet väckte inte någon större uppmärksamhet i Sverige, men i Finland blev det debatt. Vissa av de traditionella smala finska roddbåtarna som kommer från landskapet Savolax uppfyller inte säkerhetskraven enligt direktivet. Finlands statsminister Paavo Lipponen sade i DN 8 maj 1999 att det gick för långt när EU lade sig i hur deras Savolaxbåtar skall se ut.

Standardiserade nödutgångsskyltar

Nödutgångsskyltarna inom EU ska vara standardiserade av rektangulär eller kvadratisk form. Det skall också vara en vit symbol mot grön bakgrund (den gröna delen skall vara minst 50 % av skyltens yta). Det finns också en illustration i direktivet som ger anvisningar om utseendet.

Det finns reglerat i ministerrådets direktiv 92/58/EEG av den 24 juni 1992 om minimikrav beträffande varselmärkning och signaler för hälsa och säkerhet i arbetet. Återigen en fråga var man drar gränsen mellan stort och smått som skall vara harmoniserat i EU. Alla EU:s medborgare som befinner sig på en arbetsplats skall snabbt kunna identifiera en nödutgång. Säkerhetsföreskrifter på arbetsplatser är otvivelaktigt viktiga saker. Men vissa detaljregleringar i EU kan gå lite för långt i ambitionen.

Diverse andra direktiv

Exemplen ovan visar hur EU-byråkratin alltid kan hitta arbete åt sig själva med nya direktiv att skriva. De mest kända är nog fågeldirektivet och habitatdirektivet som bland annat reglerar jakt. Dessa direktiv har både klara motståndare och anhängare. Det finns också bland annat ett syltdirektiv, badvattendirektiv, ett direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om kosttillskott, TV-direktiv, mineraloljedirektiv, direktivet om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön, direktivet beträffande begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (klorparaffiner med kort klorkedja), direktivet om andra livsmedelstillsatser än färgämnen och sötningsmedel, direktiv om uttjänta fordon, direktiv om bedömning av vissa planers och programs inverkan på miljön och så vidare, och så vidare.

En del direktiv, kanske de flesta skulle ses som onödiga, men varje direktiv har alltid några anhängare och i den allmänna kompromissens namn släpps det mesta igenom. En tidigare EU-kommissionär Verheugen presenterade 2006 en lista med omkring 70 olika onödiga EU-regler som borde avskaffas. Givetvis fick han en mängd fiender genom det.

Det kommer alltid nya direktiv och direktiv skrivs också om. Men att ett direktiv avskaffas – det är ytterst ovanligt.

Det är alltså som så att då en vara är tillåten i ett EU-land skall den vara tillåten i alla andra EU-länder, annars är det ett handelshinder. Det har gjort att Sverige varit tvungen att tillåta till exempel EU-mopeder och alkoholisk. Två varor som en politisk majoritet i Sverige varit minst sagt skeptiska till. Men med EU-medlemskapet ligger det utanför Sveriges Riksdags makt att fatta beslut i dessa frågor.

Normer för handeln med frukt och grönsaker

Frukt och grönsaker som säljs inom EU måste uppfylla vissa normer. Det gäller alla handelsled utom vid försäljning direkt från den egna gården. Det är den som för tillfället innehar produkterna som har ansvar för att normerna följs.

Mer om dessa närmer finns att läsa här:

http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_ovrigt/ovr20.pdf

Dock, dessa normer kommer inte upp till behandling i EU-parlamentet. Normerna ligger fastlagda sedan länge och eventuella reviderar har inte varit föremål för behandling i EU-parlamentet.

Europastandarder – ej EU

Huruvida lekplatsernas standard har att göra med krav från EU har varit omdebatterat. Det finns åtta Europastandarder för lekredskap som svenska standarder. De omfattar säkerhetskrav och provningsmetoder, krav på montering, besiktning med mera. Här finns också särskilda säkerhetskrav och provningsmetoder för bland annat gungor, rutschbanor och stötdämpande underlag. På detta område finns dock inget EU-direktiv i botten. Det gör det däremot på krav på utförande, provningsmetoder och instruktioner för tillfälliga skyddsräckessystem som används vid uppförande eller underhåll av byggnader och anläggningar. Det standardiseringsarbetet är knutet till EU:s byggarbetsplatsdirektiv (92/57/EEG).

”EU vill förbjuda lakritspipor”

Denna historia älskade media att exponera. Den är inte osann men det blev en oproportionerlig diskussion om ett förslag som troligen, vi vet dock inte säkert, inte har någon chans att bli antaget.

McAvanbetänkandet (A7-0276/2013) om förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och liknande produkter var ett medbeslutandeärende i första behandling. Det vill säga ärendet skulle efter att det antagits i plenum i EU-parlamentet gå vidare till förlikning med ministerrådets ståndpunkter. Det var alltså en lång sträcka i behandlingen av detta ärende.

I utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet lades ungefär 1.400 ändringsförslag. Det var om allt mellan himmel och jord som hur många procent av ett cigarettpaket som skall täckas av varningstext om hälsofaran att röka med mera.

Två ändringsförslag inlämnade i utskottet riktade in sig på att bland annat lakritspipor och chokladcigaretter skall förbjudas.

Dessa förslag var som följer;

Ändringsförslag 1262 från Esther de Lange (nederländska CDA – EPP-gruppen, samma grupp som M och KD sitter i).
Förslag till direktiv - Artikel 19a (ny)
Imitationer av tobaksvaror
Utsläppande på marknaden av imitationer av tobaksvaror ska förbjudas.

Ändringsförslag 1263 från Gerben-Jan Gerbrandy (nederländska D66 - ALDE-gruppen, , samma grupp som C och FP sitter i).
Förslag till direktiv - Artikel 19a (ny)
Imitationer av tobaksvaror
1. Imitationer av tobaksvaror som kan tilltala barn och utgör en potentiell inkörsport till användning av tobaksvaror ska förbjudas.

Motivering till ändringsförslag 1263:

Imitationer av tobaksvaror som riktar sig till minderåriga kan uppmuntra barn att använda tobaksvaror. De flesta rökare börjar röka när de är minderåriga. Därför bör vi koncentrera oss på att avskräcka unga människor från att röka och motverka användningen av imitationer av tobaksvaror såsom shisha-pennor eller hookah-pennor, som är särskilt attraktiva för unga människor samt gör dem bekanta med rökning och därmed äventyrar folkhälsan.

Ändringsförslag 1263 antogs i utskottet, men i något omskriven form. Den blev sedan ändringsförslag 73 i McAvans betänkande.

Ändringsförslag till kommissionens förslag

Artikel 19a (ny text) Imitationer av tobaksvaror

Imitationer av tobaksvaror som tilltalar barn och därmed utgör en potentiell inkörsport till användning av tobaksvaror ska vara förbjudna.

Motivering

Imitationer av tobaksvaror som riktar sig till minderåriga kan uppmuntra barn att använda tobaksvaror. De flesta rökare börjar röka när de fortfarande är minderåriga. Därför bör vi koncentrera oss på att avskräcka ungdomar från att röka och motverka användningen av imitationer av tobaksvaror såsom elektroniska cigaretter ("shisha-pen" eller "hookah-pen"), som är särskilt attraktiva för ungdomar samt gör dem bekanta med rökning och därmed äventyrar folkhälsan.

Detta ändringsförslag antogs i plenum med 366 ja-röster mot 290 nej-röster och 15 nedlagda röster. Eftersom det var en elektronisk omröstning kan man inte se vilken EU-parlamentariker som röstade vad. Ingen grupp hade begärt omröstning med namnupprop. EU-parlamentets position är alltså att EU skall förbjuda till exempel lakritszipor och chokladcigaretter.

Men beslutsprocessen i EU är komplicerad. Detta var ett ärende i första behandling av medbeslutandeprocessen. För att komplicera det hela ytterligare beslöt EU-parlamentet i plenum att skjuta upp slutomröstningen om texten i dess helhet och istället öppna förhandlingarna med ministerrådet. En EU-parlamentsdelegation och ministerrådet satte sig för att jämkä samman sina respektive positioner i ärendet.

I slutet av februari meddelades det att man var klara med förhandlingarna. Skrivningarna om förbud mot imitationer, det vill säga bland annat lakritszipor hade försvunnit. Vems förtjänst det var kan man inte säga då förhandlingarna ägde rum bakom stängda dörrar. Men det visade sig att man gjort en miss också. På framtida svenska snusdosor skall det i framtiden egentligen inte få stå om snuset är smaksatt. I alla fall i teorin kan det bli följden då man i artikel 12 i direktivtexten missat att skriva in att man för snus i innehållsförteckningen också skulle få skriva vad det är för smak, som till exempel lakrits eller lingon. Det glömdes bort när Sverige till sist lyckades få snuset undantaget från EU:s kommande förbud mot karakteristiska smaker på tobaksprodukter. Åtestår att se om någon

muntlig överenskommelse kan reparera denna miss. Missen att täcka upp i artikel 12 verkar ingen ha tänkt på under årtal av beredning i olika EU-institutioner.

Det nya tobaksdirektivet uppgår till 111 sidor av detaljregleringar. När man i EU vill reglera allt i minsta detalj kan det bli absurda konsekvenser i verkligheten i 28 medlemsländer när man glömmer att lägga in en kort kompletterande text i någon artikel som konsekvens av beslut tagna om skrivningen i en annan artikel.

Tobaksdirektivet tar också upp varningstext, elektroniska cigaretter, mentolcigaretter och mycket mer. I teorin kan alltså EU till exempel förbjuda lakritspipor. Den kompetensen har man. Men det är en detalj i ett omfattande direktiv och fick oprportionerligt stort utrymme i media. Men förbud mot lakritspipor var en "bra story" för dem att skriva om och en bra ingång för att beskriva beredandet av detta stora regleringsarbete.

Den fria rörligheten för tjänster – blir allt mer komplicerat

Förberedandet av ett direktiv för den fria rörligheten av tjänster harvades igenom EU-systemet under 2001 till 2004. Tjänstedirektivet handlar om hur vi skall hantera utländska företag som kommer tillfälligtvis till ett land för att göra ett jobb och sedan åka hem. Det är alltså fråga om byggprojekt, installationer, montering, konsultjobb och dylikt. Dessa får nu inte hindras av gamla skråbestämmelser, krav på medlemskap i handelskamrar och liknande.

Till att börja med var i princip alla grupper i EU-parlamentet nöjda med förslaget. Men sedan kom det inför EU-parlamentsvalet 2004 larm om att de fackliga rättigheterna var i fara. Förslaget till tjänstedirektiv förespråkade att ursprungslandets regler skall gälla vid utstationering av arbetskraft i ett annat land. Det innehöll också ett förslag om ett förbud mot att kunna ställa krav på att arbetsgivaren skall ha en fast representant på plats, alltså en motpart för facket att förhandla med. Det varnades för att utländska tjänsteföretag kan komma till Sverige för att konkurrera med extremt låga löner. I många länder skulle då lönerna kanske pressas nedåt i ett som man sade "race to the bottom".

Det socialistiska/socialdemokratiska EU-partiet gjorde sitt motstånd till detta förslag till en valfråga i EU-parlamentsvalet 2004. Men det hade nog ingen effekt, i alla fall inte om man ser till valresultatet. Tjänstedirektivets avgörande behandling i EU-parlamentet i februari 2006 blev som alltid en kompromiss mellan kristdemokraterna/konservativa, liberalerna och socialistgruppen. Vårdlandsprincipen segrade i mångt och mycket gentemot ursprungslandsprincipen men inte helt och hållet. Socialistgruppen drog tillbaka sina strängare krav på att socialpolitiska hänsyn och konsumentskydd skulle kunna ställas på företag inom vissa sektorer som bedriver tjänsteverksamhet i andra länder. Deras eftergift var ett villkor för att kompromissen skulle komma till stånd, skrev EU-parlamentarikern Malcolm Harbour (brittisk konservativ) i ett pressmeddelande direkt efter omröstningen. Det är främst tjänster såsom byggande, städning och konsulttjänster där det kan bli problem

i framtiden med att en stryckklass av arbetare får se sina löner pressas ned och att de hamnar i en sämre social situation.

Men precis som med varor finns de olika typer av tjänster på EU:s inre marknad. Många olika sorters tjänster räknas upp i tjänstedirektivet som exempelvis finansiella tjänster som rör banker, långivning, försäkringar, inbegripet återförsäkringar, individuella pensionssystem, investeringar, betalningar etcetera. Det finns också vattendistributions- och avloppshanteringstjänster, tjänster avseende överföring, distribution, tillhandahållande och lagring av gas, tjänster avseende överföring, distribution och tillhandahållande av el, posttjänster, audiovisuella tjänster, elektroniska kommunikationstjänster, privata säkerhetstjänster samt hälsovårdstjänster och sociala tjänster med mera, med mera. Det finns förespråkare som vill se nya EU-direktiv på var och en av alla dessa sektorer vilket givetvis kan sysselsätta kommissionstjänstemän, EU-parlamentariker med medhjälpare och andra inom EU-systemet i årtionden framöver.

EU och hanteringen av livsmedel

Vilka gör fel – EU-byråkraterna som sätter reglerna eller svenska byråkrater som eventuellt övertolkar dessa regler? EU-vänner (som i princip har betalt för att försvara EU-systemet) skyller på de svenska byråkraterna. Men faktum är att reglerna är som de är och det är EU som har tolkningsföreträde över dem.

I augusti 2006 blev det debatt i Sverige om EU:s förordning för hantering av livsmedel visavi försäljning av hembakta bullar och kyrkkaffe. Det som utlöste proteststormen var att Mjölby kommuns miljöinspektör vid denna tid beordrade ett bokkafé i Skänninge att stoppa försäljningen av hembakt bröd med hänvisning till föreskrifterna i EU:s

livsmedelsförordning. En debatt bröt ut i svensk media om det inträffade var en följd av EU:s livsmedelsförordning eller om svenska byråkrater hade övertolkat EU-reglerna. Frågan var om hembakta bullar och kyrkkaffe kan serveras eller försäljas om de inte har bakats eller tillagats i en godkänd livsmedelslokal som omfattas av särskilda EU-regler.

EU:s betalda försvarare och EU-ambassadörer – dåvarande EU-kommissionär Margot Wallström, Göran Färm, EU-parlamentariker (S), Åsa Westlund, EU-parlamentariker (S) och Christofer Fjellner, EU-parlamentariker (M) – var ute och uttalade bland annat att reglerna bara gällde kommersiella aktörer och att svenska tjänstemän gjort övernitiska tolkningar av EU-reglerna.

Men vems var felet när man ute i de svenska kommunerna skulle tolka EU:s förordning för hantering av livsmedel? De kommunala livsmedelsinspektörernas? Det svenska Livsmedelsverkets tolkning? Eller är det byråkratiska och/eller svårtolkade EU-regler? Junilistan ställde flera frågor i ämnet till EU-kommissionen. I ett svar på fråga P-3868/06 skrev EU-kommissionen att i en lokal där man ibland och i liten skala hanterar, bereder,

förvarar eller serverar mat, inte omfattas av kraven i livsmedelsförordningen. Men tolkningen av begreppen "ibland" och "i liten skala" är därmed avgörande för om en verksamhet är tillåten eller inte. EU-kommissionen framhåller på denna punkt att det är upp till de nationella myndigheterna att tolka de nämnda begreppen. Men, återigen, EU-kommissionen har tolkningsföreträde framför nationella myndigheter. Den svenska statliga myndigheten

Livsmedelsverket bedömer att en verksamhet skall betraktas som kontinuerlig (och därmed omfattas av EU:s livsmedelsförordning) om den genomförs mer än ett par gånger per år. EU-kommissionen tillfrågades också av Junilistan (fråga H-0993/06) i december 2006 om Livsmedelsverket i detta sistnämnda gjorde en korrekt tolkning samt om EU-kommissionen i klartext kunde tala om huruvida en kyrka eller ideell förening som varje vecka säljer bröd och kakor till allmänheten kan fortsätta med denna verksamhet, utan att behöva uppfylla de omfattande krav som ställs i livsmedelsförordningen.

EU-kommissionen svarade nu ordagrant följande:

"Kommissionen anser att en aktivitet som äger rum oftare än en gång per månad under året skulle omfattas av förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien. Oregelbundna aktiviteter utan fast frekvens eller en frekvens på mellan 3 och 4 gånger per år skulle dock inte omfattas av den.

Den händelse som beskrivs är lokal, har ingen effekt på handeln och faller inom området för subsidiaritetsprincipen. Det ankommer på de behöriga myndigheterna att tolka begreppen "liten skala" och "ibland". Vid tolkningarna bör hänsyn tas till en riskanalys av de producerade livsmedlen (det vill säga typen av producerat livsmedel, mängd, målgrupp och andra relevanta parametrar) samt den allmänna proportionalitetsprincipen. Kommissionen kan därför inte ange vilken inställning de behöriga svenska myndigheterna bör inta i just detta fall."

EU-kommissionen säger alltså att om till exempel kyrkkaffe äger rum oftare än en gång per månad under året omfattas den av EU:s förordning för livsmedelshygien. Men EU-kommissionen kan inte ange vilken inställning de svenska myndigheterna i övrigt skall ta i de exempel som nämns trots att kommissionen har tolkningsföreträde.

EU-kommissionen uttrycker sig alltså inte så glasklart som kommissionär Margot Wallström gjorde inför media, eller för den delen EU-parlamentarikerna Färm (S) och Fjellner (M), varav den senare skyllde på svensk byråkrati. Dessa tre personers uttalanden var i bästa fall förhastade, i sämsta fall gjorde de en selektiv tolkning för att framställa EU i bättre dager. Hur skall man då tolka kommissionens svar över vad som gäller? EU-parlamentariker Gunnar Hökmark (M) hade sin tolkning klar:

"I fråga om ideella föreningars bullbakande så har kommissionen rätt ut hur det förhåller sig på sin hemsida. I ett vägledningsdokument om hygienbestämmelser står tydligt att dessa inte omfattar tillställningar i exempelvis kyrkors eller skolors regi.

Bullbaksdebatten var ett resultat av att en svensk myndighet godtyckligt tolkat lagstiftning som handlade om någonting helt annat.” - (Gunnar Hökmark (M) i Gotlands Allehanda den 4 oktober 2007)

Hökmark hänvisar till EU-kommissionens icke-bindande vägledningsdokument om EU:s livsmedelsregler. Det är dock viktigt att poängtera att i detta dokument understryks att man har en fullständig friskrivningsklausul. Hökmark underlåter att nämna detta även när han konfronteras med detta faktum i debatten efter hans skriftliga uttalande.

Kommissionen erkänner att dokumentet inte har någon formell legal status och i händelse av en tvist är det sist och slutligen EU-domstolen i Luxemburg som fäller avgörandet om vad som gäller.

I kommissionsdokumentet konstateras att ideella föreningar har rätt att baka bullar för försäljning, under förutsättning att det sker i liten skala och på tillfällig basis. Detta öppnar onekligen för tolkningar. Det är då inte märkligt att enskilda tjänstemän hamnar i kläm då de skall tillämpa denna typ av EU-regler.

Är man i Sverige för ängsliga när det gäller att försöka följa EU:s regler i ett läge när inte ens EU-kommissionen tvärsäkert kan svara på fullt ut vad som gäller?

Sist och slutligen kan EU-domstolen i Luxemburg avgöra frågan. EU-domstolen brukar gå uteslutande på EU-kommissionens linje och tillämpar lagstiftningen i strikt bemärkelse, vilket har framkommit av domstolens tidigare ställningstaganden.

Men som konstateras ovan – politiska företrädare från Socialdemokraterna och Moderaterna försvarar gärna EU:s institutioner mot svenska myndigheter inför de svenska väljarna – men undviker att nämna komplikationerna med oklara regelskrivningar som sist och slutligen avgörs av EU-domstolen.

Att byta buss mellan Stockholm och Norrtälje

När Sverige blev medlem i EU försökte SL Buss anpassa sina körscheman och linjer till EU:s regler för busstransporter. Om det rör sig om sträckor över 50 kilometer gäller särskilda regler för vilken typ av färdskrivare och tjänstgöringslistor som ska finnas och hur kör- och vilotider förläggs. Många busschaufförer tycker dock att det är mer ansträngande att köra i tät stadstrafik än längre sträckor på landsväg.

SL försökte kringgå reglerna på långa linjer. Det tog sig närmast absurda former på linjen Stockholm-Norrtälje. Plötsligt gick det inte längre att köra buss som man gjort tidigare. Resenärerna fick istället under en tid kliva av bussen halvvägs och byta till en annan bara för att körsträckorna inte skulle vara längre än 50 kilometer.

Polisen gjorde kontroller och det blev utredning och åtal i tre fall. I Norrtälje tingsrätt dömdes SL Buss vd att betala 1.500 kronor i böter för brott mot förordningen om kör- och

vilotider samt förordningen om färdskrivare vid vägtransporter. SL Buss har inte rätt till några undantag från reglerna. Det är bara myndigheter som kan beviljas undantag och SL Buss är ett företag som konkurrerar med andra, slog domstolen fast.

Ärendet gick upp till Svea hovrätt då SL Buss ansåg att bolaget skulle betraktas som myndighet då de ägs av Stockholms läns landsting. Hovrätten begärde ett förhandsbesked från EG-domstolen i ärendet. Den 17 mars 1998 kom EG-domstolen med sin dom. EG-domstolen slog fast att SL Buss inte var någon myndighet och därmed inte kunde strunta i EU:s trafiksäkerhetsregler. Hovrätten grundade sin dom gentemot SL Buss på EG-domstolens dom men de lät i sin dom i februari 1999 SL Buss förre vd slippa böter för att företaget inte följt EU:s regler.

Vid domstolsförhandlingen i Luxemburg infann sig för övrigt också företrädare för de franska och brittiska regeringarna för att angripa SL. De ville se konkurrens på lika villkor säkrad, alla måste uppfylla samma krav, för den händelse att något franskt eller brittiskt bussbolag ville söka få kontraktet i Roslagen när SL:s kontrakt löper ut nästa gång. Juristen som företrädde den svenska regeringen sade i förhandlingarna att de inte ville att SL skulle slippa undan. Det var en överraskning då SL Buss förklarade sig ha levt i tron att den svenska regeringen beviljat dem just ett sådant undantag som myndigheter kan få.⁴

Man kan inte låta bli att undra; Tillämpar samtliga medlemsstater denna EU-förordning så strikt eller har vi i Sverige gått för långt i vår nit att noggrant följa varje förordning och direktiv. Om den svenska polisen inte hade ingripit, hade EU-kommissionen gjort det i stället? Eller EU-domstolen?

Arbetstidsdirektivet – fördyrade omkostnader i vården

EU:s arbetstidsdirektiv (direktiv 2003/88/EG) syftar till att skapa gemensamma regler för vilket som skall vara den lägsta nivån på skyddet för arbetstagarnas hälsa och säkerhet beträffande arbetstider. Det reglerar vad EU-länderna måste hålla sig till när det gäller veckoarbetstid, dygnsvila, nattarbete, veckovila och raster. Viktiga delar i direktivet är begränsningar med en maximal arbetsvecka på 48 timmar under 7 dagar, och ett krav på minst 11 timmars vila under en 24-timmarsperiod.

När direktivet beslutades 1996 gavs dock en möjlighet att genom individuella avtal, så kallad "opt-out", undanta enskilda arbetstagare från begränsning i veckoarbetstiden. Det är främst i Storbritannien som denna möjlighet har utnyttjats. Det är också i detta land som arbetstidens längd ökat mest. Allt fler länder utnyttjar dessutom den möjlighet som direktivet ger att införa rätten för enskilda arbetstagare att komma överens med sin

⁴ SvD 18 mars 1998 "EU-domstolen kör över SL Buss" Ylva Nilsson och Peo Österholm - DN 3 februari 1999 "SL-direktör slippa böta för EU-regelbrott" TT - EG-domstolens dom mål C-387/96 17 mars 1998

arbetsgivare om undantag från 48-timmarsregeln. Sexton länder tillät sådana undantag, ofta specifikt inom vårdsektorn, medan 11, däribland Sverige, inte gjorde det.

När Sverige gick med i EU förband man sig att införa arbetstidsdirektivet i den svenska arbetstidslagen. Det dröjde till 2005 innan den svenska lagen verkligen anpassades efter EG-direktivet. Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, menade att sjukvården skulle skadas av den nya lagen och att den skulle bli svår att tillämpa utan ett tillskott på omkring 3.000 läkare. Den stora frågan i Sverige har varit att jourtid skall räknas som arbetstid. EU-domstolen har slagit fast att även passiv jourtid skall räknas som arbetad tid, även om ingen arbetsinsats har utförts.

Arbetstidsdirektivet var starkt kritiserat från en del håll då det sades bli dyrt och komplicerat för arbetsgivarna att täcka upp för den arbetstid som går förlorad. Dessutom, många anställda som är beroende av att arbeta extra kommer att få se sina inkomster försvinna eller krympa. Arbetstidsdirektivet lämnar enligt kritikerna inget utrymme för flexibilitet i en tid då allt fler vill disponera sin arbetstid på ett friare sätt. Så skilda verksamheter som sjuk- och hemvård samt försvarets internationella insatser befarades att drabbas av mycket stora kostnadsökningar, liksom ökade svårigheter att planera och genomföra verksamheten. Ibland kommer kostnadsökningarna att bli så omfattande att själva verksamhetens förutsättningar rubbas, något som i slutändan drabbar till exempel den som är i behov av extra stöd och vård i form av en personlig assistent. Allt detta enligt motståndarna till direktivet.

Frågan är om EU skall detaljreglera arbetstiderna över huvud taget. Förutsättningarna i EU:s olika medlemsländer är olika när det gäller levnadsstandard, traditioner på arbetsmarknaden, lönenivåer och balansen mellan fritid och lön. Då är det bäst att denna fråga löses nationellt i förhandlingar mellan arbetstagare och arbetsgivare utifrån de ekonomiska förutsättningar som finns i varje land och i olika branscher och verksamheter. EU:s medlemsländer befinner sig i olika ekonomiska konjunkturer, en del i direkt kris. På det tätbefolkade Malta kostar det stora pengar att köpa en bostad och de som är yngre vill gärna arbeta övertid för att betala av extra på sina bostadslån. Malta Labour Party röstade i EU-parlamentet mot arbetstidsdirektivet då de ansåg att det inte passade för deras land. I Sverige har vi traditionellt låtit den svenska arbetsmarknadens parter genom kollektivavtalen och inom ramen för svensk lagstiftning avgöra arbetstiderna. Att avgöra detta på EU-nivå är en stor förändring av den svenska modellen.

Huruvida arbetstidsdirektivet har inneburit kostnadsökningar i bland annat svensk vård har det varit ganska tyst om. Men Storbritannien, som alltså är mer flexibelt i tolkningen av direktivet, har drabbats av extra kostnader. National Health Service skall ha varit tvingade att betala mer än 1,03 miljard pund för tillfällig personal under 2010-2011 för täcka upp personalbrist på grund av arbetstidsdirektivet. Detta enligt Sunday Telegraph 18 mars 2012.

Surströmmingstillverkning

Nya livsmedelsföreskrifter kom våren 1998 som förbjöd det traditionella sättet att framställa surströmming i trätunnor. Det blev debatt i Sverige om huruvida det var EU-regler som påbjöd att surströmming i fortsättningen skulle tillverkas i plastlådor eller om det var svenska myndigheter som övertolkade EU-direktivet om livsmedelshygien. EU-kommissionen svarade i EU-parlamentet 15 juli 1998 att det bara fanns en föreskrift om detta, som varje medlemsland själv hade att tolka. De ansåg att det var Livsmedelsverket i Sverige som gjort en alltför strikt tolkning. I direktiv 91/493/EEC står det bland annat att EU inte bryr sig om handeln med fiskprodukter i liten skala. Ansvaret för att denna handel inte är hälsovådlig överläts till nationella myndigheter.

Den avgörande formuleringen i direktivet är att det ställs krav på surströmmingstillverkarna ska bevisa att trätunnor och trägolv uppfyller hygienkraven i EU-direktivet. Det vill säga tunnorna skall tvättas och desinfekteras på ett effektivt sätt. Detta ska bevisas för de svenska myndigheterna. Reglerna är EU:s, men reglerna skall tillämpas av Livsmedelsverket. De senare vågade i detta fall uppenbarligen inte lita på att hygienkraven uppfylldes och tillämpade en sträng tolkning av direktivet. Livsmedelsverket meddelade att "i princip måste varje tunna godkännas för sig".

Linda Steneberg, chef för EU-kommissionens kontor i Sverige var uppenbarligen också förvirrad över vad som gällde för små surströmmingstillverkare, ty hon skrev på Expressens ledarsida 3 juli 1998 att surströmmingen och beredningen av densamma inte på något sätt var hotad, utan vad det hela handlade om var hygienkrav i samband med beredningen. Om de minsta tillverkarna inte hade råd att på egen hand ställa om produktionssättet för att möta hygienkraven hade den svenska regeringen möjlighet att använda strukturfondspengar ur mål 5a, 5b och 6 för att stödja dessa producenter. Det fanns också möjlighet att ge statsstöd, skrev Steneberg, då det inte var en fråga om konkurrensnedvridning gentemot andra EU-länder, eftersom mycket lite går på export. Förlängning av 18-månadersperioden för uppgradering av utrustningen kunde också begäras av den svenska regeringen, enligt Steneberg.

Även om Linda Steneberg i Sverige 1998 var EU:s försvarare nummer 1, så kunde inte ens hon få det till annat än att Livsmedelsverket gjorde rätt tolkning av EU-reglerna. Steneberg försöker dock släta över detta faktum.

EU-regler stänger svenska rökerier

I början av 1999 blev det klart att mindre fiskhandlare tvingas följa samma stränga EU-regler som fiskindustrierna. För små fiskhandlare i Kivik och Kåseberga på skånska Österlen innebar det krav på ombyggnader för flera miljoner kronor och därmed tvingades man att sluta röka egen fisk. Reglerna trädde i kraft flera år före det definitiva beskedet kom till fiskhandlarna, men Livsmedelsverket trodde först att mindre anläggningar inte berördes.

- Det var först när en EU-inspektör granskade olika anläggningar i Sverige som vi fick klart för oss att de hårdare reglerna gällde alla, sade Bo Svensson, Livsmedelsverkets representant i Skåne till DN 16 februari 1999.

I EU:s detaljerade regler för fiskhantering skrivs bland annat att en lokal där någon står och filear fisk inte får beträdas av någon annan person. Inte heller får en fisk i annat stadium av beredning än filé ens transporteras genom det rummet.⁵

Företaget Lyngalax i Halland fick också problem med EU:s regler. Kraven blev nästan absurda vid EU-inträdet för det lilla familjeföretaget som skötte hela verksamheten i en stenbyggnad med fyra rum. Rensningen, torkningen och rökningen var visserligen acceptabel, enligt EU-reglerna. Men efter rökningen togs laxen tillbaka samma väg till disken där den såldes. Därmed passerade den genom renseriet där, enligt EU-reglerna, bakterier i avfallet kan infektera den färdiga laxen. Hanteringen av laxen måste ske i en rundgång där man aldrig går tillbaka till tidigare behandlingsplats. Lyngalax hävdade att de arbetade i pytteliten skala och att det inte gick att tillämpa EU:s regler för större företag på dem som ett småskaligt företag.⁶

EU-kommissionen svarar på en fråga (fråga E-1699/00 från EU-parlamentariker Jonas Sjöstedt) angående reglerna för hygienisk hantering av fisk och fiskprodukter att vissa av kraven i den svenska lagstiftningen, särskilt kravet att "en lokal där en person filear fisk inte får beträdas av någon annan person", verkar vara strängare än kraven i direktiv 91/493/EEG. Skillnaderna mellan EU:s bestämmelser och den inhemska lagstiftningen skulle kunna förklaras med de ändringar som ägt rum under tiden som EU-direktivet har genomförts i den inhemska lagstiftningen, skriver EU-kommissionen i sitt svar.

EU-kommissionen svarade också att de år 2000 höll på att granska och kodifiera samtliga hygienregler som fanns i EU:s lagstiftning. Behovet av flexibilitet, särskilt för mindre anläggningar, skulle komma att beaktas och nya förslag skulle läggas fram för EU-parlamentet och ministerrådet.

Borgvattnets getostmejeri och EU-koden för ostmärkning

Sveriges ledande getostproducent, hovleverantören Borgvattnets gårdsmejeri i Jämtland, kunde inte leverera ostar under hösten 1999 på grund av skärpta EU-direktiv. VD Björn Zätterström krävde i januari 2000 att Livsmedelsverket skulle ta över tillsynen av landets små livsmedelsproducenter.

Bakgrunden till historien var att Zätterström sedan ett år tillbaka hade tvistat med en

⁵ DN 16 februari 1999 "EU-regler stänger skånska rökerier" TT

⁶ SvD 8 september 1997 "Tuffa EU-regler hotar laxrökteri med tradition" Gunilla von Hall

miljöinspektör i Ragunda om att få getostmejeriet godkänt för fortsatt tillverkning. De nya EU-direktiv som trädde i kraft den 1 januari 1998 och som skärpt kraven för den här typen av småskalig livsmedelsproduktion hade dock ställt till det för Zätterström.

Den anläggning som hade levererat prickfri ost i 18 år dög plötsligt inte längre och i bråket hade parterna olika uppfattning om mejeriet var godkänt eller inte.

Björn Zätterström sade i Dagens Industri 13 januari 2000 att citat ”Miljöinspektör Eva Larsson besiktigade och godkände anläggningen 1998, men glömde att rapportera det till Livsmedelsverket. Det gjorde att vi inte fått ut den EU-kod vi behöver för att märka ostarna och leverera till våra 150 butiker. Sedan har hon förhalat frågan om nytt godkännande. Det har kostat en tredjedel av årsomsättningen på 1,3 Mkr eftersom mejeriet inte har kunnat leverera getost inför julen. Det allvarliga är inte den ekonomiska förlusten utan att vi tappar marknadsandelar och goodwill.”

Men miljöinspektör Eva Larsson förnekar i samma tidning att hon godkänt mejeriet 1998. Hon sade ett de däremot gjorde en besiktning i september 1999, där de utifrån de nya EU-direktiven bland annat krävde att mejeriet införde en egen livsmedelskontroll. Men Björn Zätterström sade att den egenkontrollen hade mejeriet redan.

Han hade överklagat övriga krav till länsstyrelsen i Jämtland samt polisanmält miljöinspektören för tjänstefel. Borgvattnets getostmejeri hade tillverkat prickfritt i 18 år, nu kunde man tro att det blivit något fel på osten. Zätterström sade att tjänstemän ska vara behjälpliga med råd och anvisningar, men det hade de inte fått. Han hade själv blivit polisanmäld av miljöinspektören för att han sålt omärkt importost från Danmark. Zätterström krävde att Livsmedelsverket skulle ta över tillsynen av livsmedelsproduktionen, eftersom han ansåg att det inte fanns någon lokal kompetens för att tolka EU:s livsmedelsregler. Han sade också att bråket var ett typfall för när myndigheter trakasserade småskalig tillverkning. De hade aldrig vågat göra så mot ett stort mejeri, enligt Björn Zätterström.⁷

⁷ Dagens Industri 13 januari 2000 ”Bråk om EU-regler stoppar Borgvattnets getostmejeri” Tommy Norin

"Inte heller svenskarnas rätt att jaga kommer att förändras vid ett medlemskap. Eftersom EU har vissa jaktregler som skiljer sig från våra togs frågan upp i förhandlingen. Det klargjordes då att EU-reglerna inte hindrar oss att fortsätta vår jakt på hittillsvarande sätt, vare sig det gäller fågel eller vilt."

(Utrikesdepartementets informationsskrift "EU-avtalet" 1994)

Jakt på vilt

Det visade sig snabbt att jakten är ytterligare ett område som EU reglerar i detalj och där Sverige har tydliga begränsningar i sitt beslutsfattande. Det finns ett habitatdirektiv och ett fågeldirektiv inom EU där man listat skyddsvärda rovdjur och fåglar inom unionen. Enligt Svenska Jägareförbundet är dessa direktiv inte alls bra för svenska förhållanden. Att samma direktiv gäller från "Gibraltar till Karesuando" får märkliga konsekvenser.

Harjakten har också visat sig krocka med EU-direktiv. Sedan 1980 var jaktlag tillåtna att jaga på marker som ägs av personer som inte deltar i jaktlaget. Den svenska regeringen fann dock att detta inte överensstämde med EU:s konvention om ägandeskydd. Den svenska lagen om viltskyddsområden öppnade upp för skapandet av stora områden för jakt men också den obligatoriska anslutningen för markägare till gemensamma viltförvaltningssällskap. De stora jaktområdena var idealiska för harjakt. Enligt EU:s regler är det endast möjligt att begränsa ägandeskyddet om viktiga allmänna intressen står på spel. Större vilt som älg, kronhjort, dovhjort och vildsvin kan orsaka betydande skada på skog och är en vägtrafikfara. Därför kommer jakten på dessa djur att fortfarande tillåtas i viltskyddsområden. Men haren utgör inte något hot mot på detta sätt och därmed förbjuds harjakt på de större jaktområdena och blir därmed svårare att jaga. En del jaktintressegrupper protesterade mot den svenska regeringens diskriminering av harjakt medan andra jaktorganisationer var för frivillighet i harjaktsdeltagandet.⁸

Den svenska björnstammen växer långsamt, och björnarna vandrar allt längre söderut. För att förhindra att björnarna börjar etablera sig i områden där de inte hör hemma så ansågs det i Sverige vara befogat med en ökad skydds jakt. Men björnen är skyddad enligt EU:s habitatdirektiv. I slutet av 1997 anmäldes den svenska björnjakten till EU-kommissionen. Kommissionen ställde då ett antal skrivna frågor till Sverige och i februari 1998 sammanträffade en grupp EU-tjänstemän med miljödepartementet för att diskutera den svenska rovdjursjakten. Därefter fick departementet vänta på att EU-kommissionen skulle höra av sig igen med ett besked om hur de såg på de tillstånd till björnjakt som Naturvårdsverket utfärdat.⁹

Även Sveriges skydds jakt på lodjur blev en EU-fråga i början av 1998. Före januari månads utgång 1998 var miljödepartementet tvungna att svara på ett antal frågor från EU-

⁸ 7 juni 2000 Inslag i SVT Aktuellt 21.00 4 minuter

⁹ DN 9 oktober 1998 "Ökad björnjakt befogad" Jesper Pettersson

kommissionen, föranledda av en anmälan mot den svenska lodjursjakten. Enligt EU-direktiv måste det finnas starka skyddsargument för att bedriva rovdjursjakt, och det var detta EU-kommissionen ville få bekräftat från den svenska regeringen. Naturvårdsverkets naturresursavdelning ansåg att lodjursstammen vuxit snabbt i Sverige och nu var tillräckligt stor för att tåla avskjutning. EU-kommissionen för sin del, skulle granska svaren på sina frågor för att ta ställning till om den svenska skyddsjakten skulle bli ett fall för EU-domstolen.¹⁰

Lojakten blev åter aktuell 2001. Sverige riskerade att dras inför EU-domstolen eftersom jakt på lodjur tilläts utanför renbetesland. EU-kommissionen gav den svenska regeringen en frist till slutet av september 2001 att förbjuda lodjursjakten utanför renbetesland.

Men miljöminister Kjell Larsson ville inte minska lojakten. Miljökommissionär Margot Wallström skrev i ett brev till regeringen att "Konungariket Sverige har inte uppfyllt sina skyldigheter" enligt det EU-direktiv som ska skydda lodjuren. EU-kommissionen underkände de svenska argumenten för en begränsad jakt på lodjursstammen, som växer snabbt i mellersta Sverige, och menade dessutom att Sverige inte gjorde tillräckligt för att stoppa tjuvjakt på lo. Men den svenske miljöministern hävdade att den svenska lodjursstammen är den största i Europa och mycket livskraftig. Riksdagen antog våren 2001 regeringens förslag om en stam på 1.500 lodjur, som innebar en höjning med 50 procent från rovdjursutredningens förslag. Miljöministern såg inget skäl för att minska skyddsjakten eftersom stammen har god tillväxt. Behovet av jakt på lodjur rådde det en bred enighet om i Sverige alltifrån viltforskare och jägare till riksdagen. Årligen har lodjurens antal ökat med 20 procent och den jakt som den svenska staten tillåter motsvarar mindre än hälften av denna tillväxt.

Men EU-kommissionen hävdar att tjuvjakten i Sverige är "av en betydande omfattning" och uppgick till 50 lodjur 1999. EU anser att den svenska staten inte "vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att förhindra denna jakt".

Miljöminister Kjell Larsson framhöll att det beslutats om skärpta insatser från polis och andra myndigheter samt att straffet för grovt jaktbrott fördubblats.

EU-kommissionen underkände också Sveriges argument att en försiktig jakt på lodjur är nödvändig för att såväl jägare som ortsbefolkning i berörda bygder ska acceptera och känna förtroende för rovdjurspolitiken. Detta ansåg EU inte vara ett sådant "överskuggande allmänintresse" som berättigar till undantag från habitatdirektivet, som värnar som hotad fauna och flora. Endast om rådjuren, lodjurens främsta föda, hotar att försvinna kan kommissionen tänka sig att medge undantag.

Sverige hade i augusti 2001 redan svarat kommissionen två gånger om synen på lodjursjakt. Om EU inte nöjde sig med nästkommande svenska svar skulle tvisten föras till EU-domstolen. Om svenska regeringen inte rättar sig efter EU-domstolens utslag hotar böter. Viltforskaren Olof Liberg sade i DN 15 augusti 2001 att om EU tvingar Sverige att förbjuda all jakt utanför renbetesområdet blir följden en katastrof för lodjursförvaltningen, eftersom det

¹⁰ DN 29 december 1997 "Jakt på lo synas i Bryssel" Anna Kågström

innebär risk för okontrollerad tjuvjakt. Enligt Liberg har Sverige 2001 en lodjursstam som sakta men säkert ökar under kontroll genom en väl fungerande jakt. Miljökommissionär Margot Wallström var alldeles tydligt inte av den uppfattningen.

Den svenska regeringen vidhöll 24 september 2001 i ett sista brev före eventuellt EU-domstolsförfarande än en gång att det finns starka skäl för lodjursjakt utanför renskötselområdet. Bland annat anfördes att Naturvårdsverket hänvisat till att jakten behövs för att "motivera jägarkåren" att medverka vid inventeringen av lodjur. Dessutom hänvisades till att jakten "förebygger" skador på tamdjursbesättningar, samt att lodjuren hotar den för jägarna så viktiga jakten på rådjur.

Om EU-kommissionär Wallström inte anser att Sveriges skäl är tillräckligt starka för att undanta lodjursstammen i Sverige från den särskilda bevarandestatus som stammen har i EU:s habitatdirektiv så blir det ett fall för EU-domstolen att avgöra.

När det gäller uppgifterna EU-kommissionen anser sig ha om förekomsten av tjuvjakt på lodjur i Sverige så skriver de i ett svar till EU-parlamentariker Jonas Sjöstedt (fråga E-2480/01) att en rad klagomål inkommit till kommissionen. På grund av "konfidentialitetskraven" kan namnen på dessa källor inte avslöjas, men kommissionen har kontrollerat och befast uppgifterna.¹¹ Skriftväxlingen mellan EU-kommissionen och den svenska regeringen och lodjurjakten fortsatte i flera år och är fortfarande känslig.

Vid en konferens som Kungliga skogs- och lantbruksakademiens utskott för viltförvaltning arrangerade den 24 november 2000 ifrågasattes det kloka i att beslut om snabbt föränderliga djurpopulationer i Norden i allt högre utsträckning fattas av EU. Det är framförallt habitatdirektiv och fågeldirektiv som har fått konsekvenser för svensk jakt. Björn och lo finns på habitatdirektivets lista för djur som har strikt skydd, vilket innebär att endast skydds jakt är tillåten.

Naturvårdsverket, Svenska jägareförbundet, Svenska naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden var 2000 eniga om att skyddsjakten borde ersättas med licensjakt. Det motsvarade bättre arternas status samtidigt som en del detaljregler kunde slopas. År 2000 krävdes exempelvis särskilt tillstånd för att sälja kött från legalt skjutna björnar.

En annan märklig detalj gällde hur många patroner man får ha i halvautomatiska kulvapen. Vid jakt på björn får man ha hälften så många patroner i vapnet som vid jakt på älg. Något man menade är helt bisarrt med tanke på hur farlig en skadeskjuten björn kan vara.¹²

Jakt är alltså ytterligare ett område som EU reglerar i detalj och där Sverige har tydliga begränsningar i sitt beslutsfattande. De svenska myndigheterna bör ju rimligen ha bättre kompetens att avgöra jakttillstånd och jakttider för Sveriges djurliv än vad man har i Bryssel.

¹¹ DN 15 augusti 2001 "EU kan stoppa lojakt" Anders Johansson - DN 25 september 2001 "Svensk lodjursjakt till EU:s domstol" Roland Johansson/TT

¹² KSLA-nytt nr 4/2000 "Har EU makten över jakten?" Bo Carlestål

Djur- och fågelliv skiftar stort inom EU och det blir lite absurt om samtliga medlemsländer utifrån så olika förutsättningar skall följa samma direktiv.

Natura 2000 – bevarande av olika naturmiljöer

Habitatdirektivet (92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt direktivet om vilda fåglar (79/409/EEG) antogs 1992 respektive 1979. Att samma direktiv gäller över hela EU kan orsaka lite märkliga konsekvenser ibland. Många av de fågelarter som är listade som sällsynta i fågeldirektivet är mycket vanligt förekommande i Sverige eller i vart fall inte hotade. Jakt på korp är exempelvis förbjuden trots att dess mångfald är ett stort problem i Sverige.

I maj 1995 införde den svenska regeringen ett totalt sommarjaksförbud på morkullor. Före EU-inträdet ansåg de svenska myndigheterna att det saknades biologisk grund för att förbjuda sommarjakt på sträckande hanfågel. Men med EU-inträdet började EU:s direktiv gälla som innebar att all fågeljakt under häckningstiden i princip blev otillåten. Svenska Jägareförbundet klagade bittert över beslutet och ansåg sig förda bakom ljuset av både naturvårdsverket och regeringen. Jägareförbundet trodde att "Bernkonventionen tar över EU:s fågeldirektiv".¹³

Listan över Europas viktigaste fågelområden, eller Important Bird Areas, också kallad IBA-boken, utgör en diger lunta på 1.600 sidor. Måndagen 28 mars 2000 överlämnades en ny och utökad upplaga till Naturvårdsverket av Sveriges ornitologiska förening. Två dagar senare tog EU-kommissionär Wallström emot ett exemplar vid ett större evenemang med Birdlife International. Dessa sistnämnda bedriver projektet att finna och dokumentera fågelområden av internationell betydelse. I mars 2000 fanns 3.619 sådana fågelområden i Europa, varav i Sverige 63.

EU-domstolen beslutade 1998 att medlemsländerna i EU är skyldiga att skydda de viktigaste fågelområdena med arter med hög prioritet i EU:s fågelskyddsarbete. Ornitologerna i Sverige rapporterade i mars 2000 att bland annat skräntärna, kärrensäppa och stjärtand minskat.¹⁴

Men medlemsstaterna har inte varit särskilt snabba på att genomföra direktiven.

Upprättandet av Natura 2000-nätverket av värdefulla naturområden är ett av redskapen för att uppnå målen i konventionen om biologisk mångfald (Bernkonventionen) som Sverige och de andra medlemsstaterna skrivit på och som ligger till grund för direktiven i EU.

Markägare i Sverige har protesterat (bland annat i SVT:s Aktuellt 22 juni 2000) mot genomförandet av Natura 2000. De kan inte nyttja den mark de äger hur de vill om den blir klassad som naturvårdsområde. Markägarna menar att EU-direktivet är mer gjort för centraleuropeiska förhållanden, där det finns få orörda områden. De anser också att ett

¹³ DN 21 maj 1995 "EU stoppar jakt på morkullor" Thorbjörn Spängs

¹⁴ DN 28 mars 2000 "Fågelplatser listade" Per Mortensen

undantag skulle ha begärts från detta direktiv i de svenska medlemskapsförhandlingarna. Både kritiker och anhängare av Natura 2000-initiativet anser dock att naturen skyddas bättre genom affärsmässiga bevarandekontrakt med markägare än med dekret uppifrån.

I januari 2000 anmälde EU-kommissionen Sverige till EU-domstolen. Enligt EU-kommissionen gav den svenska lagstiftningen inte tillräckliga garantier för att värdefull natur i Sverige skulle få ett tillräckligt skydd. Informationen om de områden som fanns med på den svenska bevarande-listan var enligt EU-kommissionen ofullständig. De ansåg också att Sverige lämnat för få förslag på de olika naturtyper som skulle anges. Det borde också ha funnits ett större urval av olika växt- och djurarter i det svenska förslaget, menade EU-kommissionen.

Det var en process på flera år som lett fram till domstolsanmälan. Redan 1995 lämnade Sverige in en lista med drygt 500 områden som föreslogs ingå i det ekologiska nätverket för att bevara viktiga naturmiljöer som Natura 2000 ska skapa. Efter hand har dock listan kompletterats. Men inte heller de nästan 2.000 områden som stod på den svenska listan i början av 2000 tillfredsställde EU-kommissionen.

Thorsten Larsson på Naturvårdsverket sade i DN 13 januari 2000 att arbetet med Natura 2000 varit så krångligt och tidsödande berodde på att EU:s direktiv är svårtolkade. Till exempel ville EU-kommissionen ha förslag på småsjöar ute på myrar. Sådana har Sverige gott om och de har därför inte prioriterats i de svenska förslagen.

I september 2000 meddelade EU-kommissionen att de vidtog ytterligare steg i den legala proceduren mot fem medlemsstater för underlåtan att uppfylla habitatdirektivet och "vildfågelsdirektivet". Sverige klarade inte kraven om fågelskydd och därför anmäldes den svenska lagstiftningen i denna fråga till EU-domstolen. Huvudproblemet var att den svenska lagen inte garanterar en förhandsgranskning av alla sådana projekt som kan skada fåglarnas skyddsområden. EU-kommissionen har i många år haft åsikter om rastnings- och häckningsplatser inte har tillräckligt starkt skydd i Sverige. Den svenska lagstiftningen har inte fullt ut tagit till sig EU:s regler för skydd av fåglar, enligt EU-kommissionen. EU-kommissionär Margot Wallström drar därför Sverige inför EU-domstolen. En svensk lagändring var på gång, men först år 2001 och det ansåg EU-kommissionen vara otillfredsställande.

Det svenska hovet hade problem på sina marker på Drottningholm med fåglar som bajsade på deras välansade gräsmattor. Länsstyrelsen gav år 2000 hovet tillstånd att tömma ett 30-tal reden på ägg. Men fågelvännerna ogillade det. Sveriges ornitologiska förening tänkte dra ärendet inför EU-kommissionen. Till exempel är den vitkindade gåsen skyddad inom EU och Sverige är skyldigt att vidta särskilda åtgärder för att skydda stammen. Inom EU häckar den vitkindade gåsen bara i Sverige och i Finland. Men hovjägaren på Drottningholm sade att denna gås inte är hotad och han ansåg att fridlysningen borde hävas. Men ornitologerna skulle också uppmärksamma EU-kommissionen på att länsstyrelsen beviljat skydds jakt på bland annat spillkråka, duvhök, ormvråk och fiskgjuse.

I ett svar från EU-kommissionär Wallström 14 maj 2002 (svar på fråga E-0872/02 från EU-parlamentariker Jonas Sjöstedt (V) skriver dock kommissionen att de varken från enskilda personer eller organisationer mottagit klagomål om att Länsstyrelsen i Stockholms län har beviljat tillstånd för jakt på vitkindad gås, spillkråka, duvhök, ormvråk och fiskmå. Av dessa arter får endast fiskmåsen jagas i Sverige, enligt rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar (bilaga II/2). Enligt artikel 9 i direktivet får medlemsstaterna under särskilda omständigheter medge undantag från bestämmelserna, till exempel för att förhindra skada på grödor. I Sveriges rapport om de undantag som beviljades under år 2000 av EU-kommissionen ingår även de undantag som beviljades av Länsstyrelsen i Stockholms län för jakt på vitkindad gås (77 dödade) och duvhök (50 dödade). I rapporten omnämns inte svart hackspett eller ormvråk. Mot bakgrund av informationen i Jonas Sjöstedts fråga E-0872/02 skriver EU-kommissionen att de skulle be de svenska myndigheterna att inkomma med kommentarer i frågan.

Bad med EU-betyg

När Sverige gick med i EU gällde badvattendirektiv (76/160/EEG). Enligt detta direktiv var medlemsstaterna skyldiga att utföra provtagningar och inspektera badplatserna under badsäsongen minst så ofta som det föreskrevs i direktivet (i allmänhet var fjortonde dag). Badvattendirektiv 76/160/EEG ersattes inför badsäsongen 2008 av det nya badvattendirektivet 2006/7/EC som var enklare i sina instruktioner.

Men först rekapitulerar vi vad som gällde när det första badvattendirektivet var i kraft, alltså 76/160/EG under åren 1995-2007. Badvattenproverna som togs analyserades i laboratorier för att bestämma mängden av vissa föroreningar (parametrar). Av Sveriges cirka 3.000 badplatser rapporterades de största (75-100 badande per dag) till EU. Prover skulle tas var fjortonde dag, främst kontrollerades halten tarmbakterier. Otjänligt klassades badvattnet om mer än fem procent av alla prover visat att bakteriehalten varit för hög. Tjänligt med anmärkning innebar att enstaka prover innehållit en lägre halt av bakterier. För att kunna få använda EU:s kvalitetsmärkning Blå Flagg måste samtliga fjolårsprov varit godkända.

Direktivet om kontroll av badvatten vållade många svenska kommuner bekymmer. Prover skulle tas varannan vecka, och fattades något mätvärde kunde badplatsen förklaras som dålig i EU:s årsrapport. En del kommuner ansåg att kravet på mätningar var för omfattande eftersom vi i Sverige har en kortare badsäsong och i regel bättre vattenkvalitet än i de sydligare länderna. Det är också en stor skillnad på att kontrollera några få vatten och att, som i Sverige och Finland, kontrollera tusentals sjöar och vattendrag. Den svenska regeringen ordnade inte, till skillnad från Finland, dispens på denna punkt, och därför var man tvungna att följa EU:s mätprogram även om uppgiften för enskilda kommuner kunde bli nästan övermäktig.

Badstränder som höll toppklass vad gällde 19 kriterier, bland annat vattenkvalitet, säkerhet och service fick hissa en blå flagga som bevis på att de enligt EU:s normer höll god vattenkvalitet. För att få behålla flaggan var det alltså tvunget att skickas in nya vattenprover var fjortonde dag under hela säsongen. Stickprovskontroll kunde också ske på dessa bad. Sverige kom i maj 1999 på klar jumboplatz när det gällde själva provtagningen. Särskilt illa var det i Luleå, Bollnäs och Haninge. Dessa kommuner klarade inte av att mäta badvattnet på ett sätt som EU-kommissionen var nöjd med. Skälet var naturligtvis att dessa orter hade isbelagda vatten och att svenska hälsomyndigheter inte ansåg det meningsfullt att ta badvattenprover under en två meter tjock is. Detta argument bet dock ej på EU-kommissionen som yrkade på att prover skall tas året runt, vare sig sjön är bottenfrusen eller inte.

I juli 1999 hotade EU-kommissionen att dra Sverige inför EU-domstolen eftersom de svenska myndigheterna inte klarade av att ta badvattenprov på rätt sätt. Många kommuner i Sverige tog prov antingen på fel sätt eller för sällan, vilket ledde till att badplatserna automatiskt klassades som otjänliga. Från svensk sida förklarades de dåliga proven med att provtagningen kostade mer än den smakade. Men enligt tidningen European Voice skulle den avgående miljökommissionären Bjerregaard inleda en rättslig process mot Sverige och åtta andra EU-länder inför EU-domstolen.

EU-kommissionär Wallström anmälde i januari 2000 Sverige till EU-domstolen då tre svenska kommuner inte har uppfyllt mätkraven. I en rapport i maj 2000 framfördes kritik och bland annat Stockholms kommun blev omnämnd i detta sammanhang. I hela Sverige uppgavs det att det inte togs regelbundna prover i 18 procent av havsbaden och inte i tio procent av insjöbaden.¹⁵

I slutet av maj 2000 kritiserades Sverige och Finland än en gång för slarv med provtagning i badsjöar och havsbad. Sammantaget var det då 18 procent av havsbaden och 10 procent av insjöbaden i Sverige där det inte togs regelbundna vattenprover av kommunerna.¹⁶

I juni 2000 publicerades EU:s badlista. 54 stränder i Sverige fick blå flagg som de allra bästa. Dessa bad låg främst på västkusten och Öland. Det betydde inte att badvattnet var sämre i norra Sverige. Men badsäsongen är en månad kortare där och då bryr sig inte kommunerna om att lämna in vattenprover, och kommer då inte heller med på listan. Ett bad behöver heller inte vara dåligt bara för att det inte finns med på listan. De kanske helt enkelt inte har tagit tillräckligt många vattenprover.¹⁷

Sommaren 2000 fortsatte EU-kommissionen att pressa på Sverige om att vattenkvaliteten på de svenska badplatserna inte kontrolleras tillräckligt ofta. I slutet av juli 2000 beslutade EU-kommissionen att inleda domstolsförfarande mot Sverige.

¹⁵ "Sex år i EU - konsekvenserna för Sveriges kommuner, landsting och regioner 1995-2000" utgiven av Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet

¹⁶ DN 31 maj 2000 "Wallström kritiserar av EU" Clas Barkman

¹⁷ Aftonbladet 14 juni 2000 "54 stränder får "blå flagg" av EU" Cina Rönn

Borlänge kommun valde en speciell lösning på problemet. I protest mot EU:s provregler uppgav nu kommunen att det inte fanns några badplatser i Borlänge längre. Miljöchefen Kjell Olsson sade till Dala-Demokraten citat: "Det är dyrt och så får man bara skit i pressen". Borlänge hoppades nu slippa extrakostnaderna genom att sluta kalla badplatserna för badplatser på EU:s lista.¹⁸

Som Borlänge kommun gjort får man dock inte göra. I direktivet (76/100/EEG) definierades klart vad som skall förstås med "badvatten", det vill säga allt rinnande eller stillastående sötvatten (...), i vilket badning är uttryckligen tillåten av medlemsstaten, eller badning inte är förbjuden och traditionellt utövas av ett stort antal badare. Det är medlemsstatens ansvar att utifrån denna definition fastställa vad som är badvatten och att sörja för den kontroll som krävs.

I maj 2001 kom siffror som visade att kommunerna kontrollerade sina badvatten bättre. För år 2000 fanns siffror som visade att bara 3,5 procent av de svenska stränderna inte kontrollerades regelbundet. Av de stränder som testades i Sverige uppfyllde 96 procent EU:s stränga miljökrav. Dåligt kontrollerade badstränder innebär dock inte att vattnet är dåligt. Inte något bad i Sverige var markerat med badförbud på EU:s badkarta i maj 2001.¹⁹

EU-kommissionen var medveten om (svar på fråga E-1692/00 001009 till EU-parlamentariker Jonas Sjöstedt (V)) att badvattendirektivet från 1976 var föråldrat. Men förändringar av det hade fördröjts då ministerrådet velat invänta resultatet av ramdirektivet för vatten. Efter det att detta ramdirektiv antogs i september 2000 inledde EU-kommissionen arbetet med ett nytt direktiv om kvaliteten på badvatten.

Den 14 juni 2001 kom EU-domstolens dom i mål C-368/00 (EU-kommissionen mot Sverige) i ärendet om att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter enligt badvattendirektivet i fråga om gränsvärden för kvaliteten på badvatten och provtagningsfrekvens. EU-domstolen fastställde att Sverige underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktivet genom att inte vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att kvaliteten på badvatten överensstämmer med de obligatoriska gränsvärdena i detta direktiv och genom att inte uppfylla kraven när det gäller den minsta provtagningsfrekvens som anges i direktivet. Vidare förpliktades Sverige att ersätta rättegångskostnaderna, däremot slapp man böter eftersom Sverige ansågs ha bättrat sig.

I slutet av maj 2002 meddelades att vattnet vid elva svenska badstränder fick underkänt av EU. Ytterligare drygt hundra badplatser hade så höga bakteriehalter vid provtagningar att de fick anmärkning. Andra fick kritik för att ha tagit för få prov. Ändå ansågs Sverige generellt sett ha en bra vattenkvalitet. Totalt ingick 774 offentliga svenska badplatser vid kuster och insjöar (i alla fall år 2002) i den årliga sammanställning som EU gör. Den 29 maj 2002 presenterade EU:s miljökommissionär Margot Wallström uppgifterna från alla mätningarna år 2001. Sverige hade lika bra badvatten som genomsnittet i EU med 95,8 procent godkända

¹⁸ DN 28 augusti 2000 "Inga test av badvatten" DN

¹⁹ DN 22 maj 2001 "Svenskt badvatten i EU-topp" Clas Barkman

badplatser vid kusterna och låg över genomsnittet när det gällde sötvattensbaden. Men elva platser som inte klarade EU:s gräns för godkännande 2001 var ändå åtta fler än året dessförinnan.

Det är främst halten av tarmbakterier som testas. Att proverna visar på otjänligt vatten innebär att risken för att bli magsjuk är högre där. Men det kan vara tillfälliga svängningar i vattenkvaliteten som gör att enstaka prov visar höga bakteriehalter. Till exempel kanske många kanadagäss har gjort ifrån sig på badplatsen eller kanske har ett skyfall fört med sig bakterier från en närliggande kohage, enligt Martin Påhlman, vid Naturvårdsverkets miljöövervakningsenhet i SvD 30 maj 2002.

De nordiska länderna framför som alltid att EU-reglerna missgynnar dem. Prover skulle tas varannan vecka och för godkänt fick högst fem procent av samtliga prover ha anmärkningar. Men med den korta badsäsongen i Norden hann det inte bli så många prover tagna och redan vid ett enstaka otjänligt prov kunde man passera femprocentgränsen. I rapporten över år 2001 konstaterade EU-kommissionär Wallström att det fortfarande var "oacceptabelt" många svenska bad som inte följde EU-reglerna. 19 bad fick inga betyg alls för att de inte gjort provtagningar tillräckligt ofta.²⁰

Inför badsäsongen 2008 började äntligen ett mindre byråkratiskt EU-direktiv att gälla (2006/7/EC). Ett EU-bad definieras som ett bad som används av många badande men varje kommun bestämmer själv vad som är ett EU-bad. I Italien anser man till exempel att ett bad som besöks av 1.000 personer bör vara ett EU-bad. Sverige har betydligt mindre bad så därför rekommenderar Naturvårdsverket 200 badande per dag i deras allmänna råd, vilket är en ökning jämfört med de 75 – 100 som rekommenderades tidigare. Fram till och med 2007 fanns det ungefär 2 500 kommunala badplatser i Sverige, varav cirka en tredjedel var klassade som EU-bad. Det nya direktivet tar hänsyn till att badsäsongen är kortare i Norden och då blir också provtagningssäsongen kortare. Antalet mätparametrar minskar men de som valts sägs utgöra bättre indikatorer på påverkan som kan vara negativa för hälsan. Genom att olika krav gäller för kustvatten och insjövatten slipper man också onödigt höga krav på insjövattnet. De bad som omfattas av badvattendirektivet skall bara kontrolleras tre eller fyra gånger per år beroende på badsäsongens längd.

Man kan ifrågasätta om EU skall syssla med en fråga som kvalitet på badvatten. Är det inte ett ärende för lokala miljö- och hälsoskyddskontor i de olika medlemsstaterna att tillse så att badplatser inte är hälsofarliga och att bra badplatser rekommenderas lokalt? Eller styrs Europas turistströmmar inför varje säsong av den årliga badvattenrapporten från EU-kommissionen?

²⁰ SvD 30 maj 2002 "Svenska bad får inte godkänt" Annika Engström

Det snälla Sverige som försöker vara till lags

Man får ibland intrycket att EU silar mygg och sväljer kameler. Snälla Sverige får anmärkning på småsaker medan sopkatastrofen i italienska Neapel är så stor att den är ogripbar även för Bryssel. Nedan ett exempel som Junilistan faktiskt lyft med EU-kommissionen.

Parlamentsfråga 25 juni 2008 E-3630/08

SKRIFTLIG FRÅGA från Hélène Goudin (IND/DEM) till kommissionen

Angående: Avfallshantering i Neapel

I slutet av 1990-talet rapporterade svensk media om hur två små svenska kommuner, Örkelljunga och Perstorp, kunde komma att fällas i EG-domstolen för bristfälliga avfallsplaner, vilka inte ansågs vara tillräckligt detaljerade för kommissionen.

Avfallskrisen i Neapel har varit ett faktum sedan tjugo år tillbaka, utan att några åtgärder har vidtagits. Närmiljön, med gifter från bränderna och läckage i miljön för lokalbefolkningen, är hälsofarlig. Situationen är kaotisk och myndigheterna har helt tappat kontrollen över avfallshanteringen.

Med dessa två händelser i åtanke kan man fundera på hur kommissionens kontakt har sett ut med Neapel under de senaste tjugo åren. Har Neapel lämnat in avfallsplaner? Varför har man varit så hård mot svenska små kommuner, när Neapels avfallshantering är ett totalt misslyckande? Har kommissionen under dessa år kritiserat Neapels avfallsplaner?

Svar från Stavros Dimas på kommissionens vägnar

12 september 2008 E-3630/2008

De två fall som ledamoten tar upp är inte jämförbara.

Bristerna i avfallsplanerna för två svenska kommuner är kopplade till genomförandet av artikel 7 i ramdirektivet om avfall (direktiv 2006/12/EG)⁽¹⁾. Där anges ett antal formella krav avseende innehållet i de avfallsplaner som fastställs av de nationella myndigheterna. När avfallsplaner har saknats eller varit bristfälliga har överträdelseärenden inletts även mot andra medlemsstater. Det bör betonas att de två överträdelseförfaranden som inletts av kommissionen ledde till att EG-domstolen kritiserade Italien för att avfallsplaner inte antagits för vissa Italienska regioner (dom av den 24 januari 2002, mål C-466/99, och dom av den 14 juli 2007, mål C-82/06). Den första domen gällde bland annat det att samtliga italienska regioner, inklusive Kampanien, underlåtit att utarbeta planer enligt direktiv 94/62/EG⁽²⁾ om förpackningar och förpackningsavfall. Detta överträdelseförfarande avslutades av kommissionen när Italien sänt in dessa planer. Den andra domen gällde avfallsplaner enligt direktiv 2006/12/EG för regionen Lazio och provinsen Rimini och planer enligt direktiv 91/689/EEC⁽³⁾ om farligt avfall för regionerna Friuli Venezia Giulia och Apulien samt för provinserna Rimini och Bolzano. Dessa överträdelseförfaranden pågår fortfarande. Den 8 maj 2008 sände kommissionen en formell underrättelse till Italien enligt artikel 228 i EG-fördraget eftersom avfallsplanen för Lazio fortfarande inte uppfyllde kraven i direktiv 2006/12/EG.

Den viktiga frågan i fallet Neapel-Kampanien är att de italienska myndigheterna inte genomfört artiklarna 4 och 5 i ramdirektivet om avfall. Enligt artikel 4 ska medlemsstaterna se till att avfall återvinns eller bortskaffas utan fara för människors hälsa eller för miljön och förbjuda övergivande, dumpning och okontrollerat bortskaffande av avfall. Enligt artikel 5 ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att upprätta ett gemensamt, ändamålsenligt utformat nätverk av anläggningar för bortskaffandet. I maj 2008 beslutade kommissionen att föra ärendet till EG-domstolen⁽⁴⁾.

Den avfallsplan för regionen som utarbetades enligt direktiv 2006/12/EG sändes till kommissionen och befanns uppfylla kraven i direktivet. Den genomfördes dock endast delvis under åren och det är ett av skälen till avfallskrisen 2007 och 2008. Det bör noteras att det är de nationella myndigheternas ansvar att genomföra avfallsplanerna.

1) EUT L 114, 27.4.2006.

2) EGT L 365, 31.12.1994.

3) EGT L 377, 31.12.1991.

4) <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/705&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

Kort sagt; svenska kommuner hotas med att dras inför EU-domstolen när de inte lämnat in en ordentlig avfallsplan, medan en kommun som Neapel har lämnat in en avfallsplan enligt EU:s direktiv. Att sedan Neapel inte genomför den i verkligheten är en helt annan sak enligt EU-kommissionen.

Börjar Sverige lära sig flexibilitet? – Exemplet EU:s nya energieffektiviseringsdirektiv

EU:s energieffektivitetsdirektivet (EED - 2012/27/EU) trädde i kraft den 4 december 2012 och skall vara genomfört av EU-länderna den 5 juni 2014. Direktivet ersätter EU:s energitjänstdirektiv (2006/32/EG). Det intressanta i ett som vanligt omfattande direktiv på 55 sidor är att det finns en praktisk hake i ärendet för Sverige.

Sommaren 2013 gav Näringsdepartementet ut promemorian "Förslag till genomförande av energieffektiviseringsdirektivet i Sverige". Där föreslogs det bland annat att från och med 1 juli 2014 skulle individuell mätning av värme, varmvatten, kyla och el (IMD) införas i flerbostadshus. Det skulle innebära att varje lägenhetsinnehavare skulle betala för den energi de använder. Syftet med förslaget är att öka energieffektiviteten och få ner den totala energiåtgången i samhället.

Fastighetsbranschen i Sverige var inte glada över direktivet och förslaget som presenterades i Sverige. Framförallt när det gällde IMD av värme var man inte glada över. Förslaget från departementet förutsatte till att börja med att lägenhetsinnehavare verkligen föredrar lägre temperatur inomhus. Men om alla inte gör det och många av dem är beredda att betala för extra värme - då faller hela idén om en minskad energianvändning för att värma bostäder. Dessutom är det så att värme vandrar från elementen i en lägenhet genom huset. Detta innebär att om en lägenhetsinnehavare väljer att dra ner värmen på sina element till ett minimum för att spara pengar, måste kanske grannen i lägenheten bredvid dra upp sin

värme ordentligt och betala dyrt för det – värme som sedan även kommer den ”sparsamma” grannen tillgodo.

Förslaget med IMD för värme passar inte i Sverige där vi har en lång tradition av hus med centralvärme. Roland Jansson, energichef på HSB:s riksförbund har uttalat att om förslaget skulle genomföras innebär det kostnader på uppemot 25 miljarder för att sätta in mätare i alla befintliga lägenheter i Sverige. Om de pengarna satsas på att till exempel ge husen bättre klimatskal, skulle det att ge en väsentligt större inverkan på energianvändningen, enligt honom.²¹

Men den 6 februari 2014 presenterade Näringsdepartementet ett omarbetat förslag ett omarbetat förslag på hur EUs energieffektiviseringsdirektiv ska införas i Sverige. Bland annat ska kravet på individuell mätning och debitering av värme bara gälla i byggnader när det är kostnadseffektivt. Det blir en tolkningsfråga om vad som är tekniskt möjligt att genomföra av direktivets intentioner och om det är ekonomiskt försvarbart att installera individuella mätare i varneda lägenhet i flerbostadshus för att nå större energieffektivitet? Bpverket i Sverige skall nu utreda frågan.

Men förhoppningsvis visar dock frågan om genomförandet av energieffektivitetsdirektivet att Sverige nu har blivit mer betänksamma när det gäller att skriva om direktiv till svensk lagtext. Kanske har man lärt sig att inte hoppa på det på en gång samt ser möjligheter till flexibilitet och inte lägger sin lagtext tätt på direktivets formuleringar. Frågan om ekonomiska kostnader på 25 miljarder för genomförandet av ett EU-direktiv är inte småpengar.

²¹ HSB 4 december 2013 ”Tummen ner för individuell mätning av värme i lägenheter” Madeleine Appelgren <http://www.hsb.se/omhsb/nyhetsarkiv/1.309451>

Del 2. EU-institutionerna vill lägga sig i allt

EU-institutionerna är bra på att ständigt finna nya arbetsuppgifter åt sig själva och lägga förslag på nya områden som EU skall reglera. Som nämnts ovan kan EU-kommissionen som förslagsställande EU-institution ständigt lägga nya förslag på direktiv för olika varor, både nya varor på marknaden och uppdateringar av tidigare direktiv på olika existerande varor. Tjäsntedirektivet kan de i framtiden dela upp på olika nya direktiv för olika slags tjänster.

EU-parlamentet kräver ständigt att nya politikområden skall upp på EU-nivå, det gäller allt ifrån industri- och rympolitik till turism- och cirkuspolitik (det sistnämnda gäller alltså för underhållningsbranschen cirkus skall tilläggas). Likaså att den gemensamm jordbrukspolitiken skall utvidgas till biodling med mera.

EU-parlamentet tycker mycket om att anta resolutioner, det vill säga bara politiska uttalanden ungefär vad som ett politiskt ungdomsförbund sysslar med. Det är uttalanden om utrikespolitiska ämen som Kuba, Venezuela, Rwanda et cetera. Eller uttalanden om preventivmedel eller olika kultur- och utbildningsfrågor. Allt detta förvirrar för väljarna då till exempel uttalanden om preventivmedels vara eller inte vara slås upp i media, men i realiteten har EU-parlamentet ingen makt på detta område.

Marita Ulvskog (S) tillfrågas av Europaportalen om detta:²²

Fråga: I EU-parlamentet röstar ni titt som tätt i frågor där EU faktiskt helt saknar befogenheter. Bidrar inte det till förvirringen?

Ulvskog: Vi borde absolut inte göra det. Det kommer en massa onödiga rapporter, resolutioner, ställningstaganden som inte har någon betydelse. Det finns många som vill visa sig duktiga inom ett visst område, vill visa hemåt att nu fick jag igenom den här saken. Kreativiteten hos folkvalda som vill bli omvalda är stor.

Även om Marita Ulvskog har varit vice ordförande i den näst största gruppen, S&D-gruppen, i EU-parlamentet så har hon inget som helst inflytande på frågan att EU-parlamentet borde skära ned på sin ärendelista och styrka mycket av det som bara är tyckanden. EU-parlamentet vill lägga sig i allting och hoppas i framtiden få lagstiftningsmakt på så gott som alla politikområden som "Europas högsta beslutande institution".

I de europeiska socialdemokratiska och kristdemokratiska partierna är svenska politiker ute på marginalen och det är framför allt tyskar, fransmän och briter som samtalen centrerar sig runt.

Moderatledaren och tillika Sveriges statsminister Fredrik Reinfeldt sade 2009 att några nyfascister inte skulle släppas in i den kristdemokratiska EPP-gruppen i EU-parlamentet där de svenska moderaterna ingår. Han syftade då på nyfascistiska italienska Aleanza Nazionale

²² <http://www.europaportalen.se/2014/02/svenskar-har-ingen-asikt-i-eu-valet>

som är sprunget ur Mussolinis gamla parti. Aleanza Nazionale gick samman med Silvio Berlusconi's parti Forza Italia, som satt i EPP-gruppen. Vips var därmed Aleanza Nazionale's folk med i EPP-gruppen och statsminister Reinfeldt kunde inte göra något åt saken.

Sverige skall se till "helheten"

Många gånger är Sveriges devis "Vi skall se till helheten, om alla bara håller på sitt blir inget gjort". Men problemet är att många medlemsländer håller just på sitt – som att Frankrike inte vill ge upp EU-parlamentets säte i Strasbourg, Luxemburg vill inte ge upp avtalat antal årsanställda för EU-parlamentet placerade i Luxemburg och Belgien vill inte ge upp EU-parlamentets och de övriga stora EU-institutionernas säte i Bryssel. Då har vi inte startat med exempel inom jordbruks- och regionalpolitiken där det verkligen är huggsexa och bidragen. Men Sverige står över sådant – men vem försvarar då de svenska medborgarnas intressen när inte de svenska representanterna gör det?

Den svenske generaldirektören i EU-kommissionen petad av "politiska" skäl

I december 2009 rapporterade tidningen European Voice att Jörgen Holmquist, som då var EU-kommissionens generaldirektör för den inre marknaden, fick gå från sitt jobb med bara några timmars varsel.

Skälet var att kommissionsordförande Barroso desperat ville visa att han balanserade den kommande EU-kommissionären för den inre marknaden, fransmannen Barnier, med en brittisk generaldirektör. Fransmannen Barnier fruktades driva en typisk fransk politik i enlighet med den franske presidenten Sarkozys linje och arbeta för en reglering av finansiella tjänster. Att då på generaldirektörsposten sätta in en britt som är typisk "open market" skulle lugna Storbritannien. European Voice konstaterade att Sverige må vara ordförandeland i EU just då, men när det kommer till knytövsslagsmål mellan fransmän och briter har Sverige inget att säga till om.

Men viktigast av allt - EU-kommissionärerna skall inte företräda sina hemländer och de får inte begära eller ta emot instruktioner från någon nationell regering, något nationellt parlament eller nationella myndigheter. Enligt EU:s fördrag måste medlemsstaterna respektera EU-kommissionärernas oberoende och inte försöka påverka dem. EU-federalister brukar också hävda att nationalitet inte spelar någon roll i EU-samarbetet. "*Vi är alla européer*" som EU-federalisterna brukar säga. Ändå ser vi gång på gång hur kommissionärerna i det vardagliga arbetet i kommissionen just driver sina respektive hemländers frågor och balansen fransman/britt enligt exemplet ovan är mycket typiskt. EU-kommissionären från Spanien bryr sig till exempel mycket om fiskefrågor även om det inte

är hans/hons portfölj. Likaså bryr sig den österrikiske kommissionären mycket om transportfrågor och transittrafik trots att det inte är hans/hons portfölj.²³ Medlemsländernas intressen finns alltid närvarande i EU-kommissionens högsta topp. Därför är det nödvändigt att samtliga medlemsländer finns företrädade där samt att Sverige är medveten om dessa särintressens existens och agerar därefter.

²³ Eppink, Derk-Jan; Life of a European Mandarin (2007)

EU:s detaljstyrning versus Sveriges devis ”regler är till för att följas” – en kulturkrock

Denna skrift tar upp två sjukdomsproblem i relationen EU-Sverige.

För det första är problemet att EU gärna vill reglera saker i detalj som rör den inre marknadsens fyra fria rörligheter. Skrivbordsregleringarna från Bryssel passar inte alltid in i verkligheten. För länder där regler mer ses som riktmärken är det inga problem, då tillämpar man helt enkelt inte reglerna i praktiken, men för Sverige som har kulturen ”regler är till för att följas” blir det problem när regler möter verklighet.

För det andra är problemet att EU-institutionerna i sin iver att skapa det goda Europa är överambitiösa och överkreativa i att skapa ständigt nya regleringar på nya områden och medlemsländerna klarar inte av att hålla emot. EU-institutionerna har utvecklats till en maskin som nu gasar på och kör på egen hand när det tidigare fram till ungefärligen Enhetsakten på 1980-talet var medlemsländerna som körde maskinen.

Vad är ”myter” om EU och vad är sant? Vem skall hållas ansvarig när regler kolliderar mot verklighet? Är det EU som har skrivit konstiga regler eller är det svenska byråkrater som övertolkar reglerna?

Ett antal exempel ges i denna skrift, som personuppgiftslagen som bygger på EU:s dataskyddsdirektiv. Reglerna är som de är, men givetvis, i Sverige är vi noga med att både tolka direktivtexten strikt när den skrivs om till lag och även sedan tillämpa lagen benhårt. Ligger då felet på EU för de regler de skrivit eller på Sverige för att vi följer de regler som kolliderar med verkligheten?

EU-systemet har sina betalda anhängare som försvarar det oavsett, främst Sveriges EU-kommissionär och en del EU-parlamentariker, som snarare ser sig som ambassadörer för EU-institutionerna än som folkvalda representanter att bevaka EU-institutionerna å sina väljares vägnar. Som alltid kan man använda sig av ett urval av fakta och trycka undan de fakta som inte gynnar den egna argumentationen. Det gäller till exempel debatten om livsmedelshygienkrav i samband med kyrkkaffe som återges i skriften.